

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Verksamhetsberättelse 2016

”Det skulle faktiskt vara riktigt bra om man visste lite mer. Så där vad allting handlar om och så; det skulle vara bra för ungdomar och barn och liksom få veta vad allting går ut på och varför socialtjänsten blandar sig i och allt sånt där.”

Barn som medverkat i projektet
”Barns brukarmedverkan”

Stiftelsen Allmänna Barnhuset
Linnégatan 89 C
115 23 Stockholm

Org.nr: 802000-1072

Tel: +46 8 679 60 78
Fax: +46 8 611 38 41
info@allmannabarnhuset.se

www.allmannabarnhuset.se

Barnen på bilderna har ingen
koppling till innehållet i rapporten.

Introduktion

Stiftelsen Allmänna Barnhuset, Barnhuset, arbetar för att stärka barn i socialt utsatta situationer. Vår vision är att barn som lever i utsatta livssituationer ska ges samma möjligheter till goda uppväxtvillkor som andra barn.

Barnhuset grundades 1633 och var då ett hem för ensamstående mödrar och föräldralösa barn. Det första barnhuset låg på Barnhusgatan i Stockholm, vid nuvarande Norra Latin och Norra Bantorget. Under 1800-talet och 1900-talets första hälft tog Barnhuset emot barn och placerade dem i fosterhem. Fosterbarnsverksamheten avslutades under 1960-talet.

Därefter har Stiftelsen Allmänna Barnhuset i huvudsak varit en aktör att samla forskare och praktiker på Sättra Bruk för dialog att utbyta erfarenheter och kunskap i frågor kring barn i utsatta situationer. Många av dialogerna samlades i publikationer. En annan betydelsefull del i Barnhusets historia är möjligheten för forskare att söka medel till barn- och ungdomsfrågor med social och psykosocial inriktning.

Idag vänder sig vår verksamhet till praktiker, forskare och beslutsfattare. Vi utgår från FN:s konvention om barnets rättigheter och arbetar med:

- Att utveckla och sprida kunskap från forskning och praktik
- Att öka kompetensen hos de professionella som möter barn
- Att påverka beslutsfattare och politiker

Det gör vi genom att stödja forskning, driva metodutvecklingsprojekt, ordna konferenser, seminarier samt att publicera böcker och rapporter.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset leds av en styrelse med en ordförande, Anne Marie Brodén, samt sex ledamöter, Anders Hjern, Boel Andersson Gäre, Inger Davidson, Marie Sallnäs och Ulrika Carlson som alla utses av regeringen. I oktober avgick styrelseledamot Magnus Ehrencrona på egen begäran från uppdraget.

Styrelsen för Stiftelsen Allmänna Barnhuset har haft 6 möten under 2016.

Personalen vid Stiftelsen Allmänna Barnhuset består av en generalsekreterare, Cecilia Sjölander tillsammans med följande medarbetare; Anna Karin Magnusson, Bengt Söderström, Britt-Marie Fröjdlund, Carolina Jernbro, Ellinor Åslin Hägg, Jonathan Strömberg, Linda Jonsson, Marianne Gabrielsson, Marie Grahn, Martina Marklund, Monica Achá Sonesson, Rikard Tordön, Solveig Dalgrund, Susanne Björk, Ylva Söderlind Göthner, Åsa Landberg och Åsa Lundström Mattsson.

Innehåll

1. Inledning	6
1.1 Sammanfattning	7
2. Barn som upplever våld och eller själva utsätts för våld och eller sexuella övergrepp	12
2.1 Dags att prata om sexuella övergrepp mot barn	12
2.2 Handbok om att hämta och lämna vid förhör	15
2.3 Unga som skadar sig genom sex	16
2.4 Sexuell exploatering	16
2.5 Stöd och rehabilitering till barn som utsatts för sexuella övergrepp, sexuellt våld eller annat fysiskt våld	17
2.6 KIBB, Kognitiv Integrerad Behandling vid Barnmisshandel	19
2.7 Barn i skyddat boende och barn med skyddade personuppgifter	21
2.8 Kartläggning av förekomsten av barnmisshandel	22
2.9 Kunskapssammanställning om våld mot barn med funktionsnedsättning	24
3. Barn som upplever separation och eller vårdnadstvist	25
3.1 Barn i familjerättsliga konflikter	26
3.2 Samverkansteam	28
4. Barn i samhällsvård och deras rätt till en god utbildning, utveckling och hälsa	31
4.1 Barns och ungas brukarmedverkan i den sociala barnavården	32
4.2 Barn som är omhändertagna och placerade	33
4.3 Skolfam	34
5. Barn i migration	40
6. Barn till förälder som har psykisk eller somatisk sjukdom, missbruk eller funktionsnedsättning	41
7. Forskning	44
7.1 Inkomna rapporter under 2016 från forskningsprojekt	45
7.2 Forskningsprojekt som beviljats medel för år 2016	46
8. Kunskapsspridning i digitala kanaler	48
9. Kunskapsspridning genom mötesplatser	49
9.1 Barnrättsdagarna	49
9.2 Barnrättstorget	51
9.3 Nordiska Barnavårdskongressen	52
10. Samverkan och samarbeten med andra aktörer	53
10.1 FoU nätverket	53
10.2 Familjecentraler	53
11. Barnhusets deltagande i styrelser, utredningar, nätverk och referensgrupper	54
12. Remissyttranden	55

Verksamhetsberättelse 2016

1. Inledning

I Stiftelsen Allmänna Barnhusets, Barnhuset, reglemente beskrivs stiftelsens ändamål att verka för god vård och uppfostran av barn som är i behov av särskild omsorg och en i övrigt förbättrad social barnvård. Barnhuset har till uppgift att bedriva, stödja eller på annat sätt främja upplysning och forskning samt pröva nya åtgärder inom området.

FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, är en betydelsefull utgångspunkt i Barnhusets verksamhet. Barnhuset ser i sin verksamhet att det är angeläget att göra barnkonventionen till Lag och välkomnade förslagen i betänkandet Barnrättighetsutredningen.

Barn har rätt att växa upp med bästa möjliga hälsa under trygga och goda förhållanden och att skyddas mot alla former av utnyttjande och övergrepp. Barn som upplever våld, själva utsätts för våld och eller sexuella övergrepp riskerar att utveckla psykisk ohälsa som påverkar deras utveckling. Barn till en förälder med svår psykisk sjukdom eller somatisk sjukdom, missbruk och funktionsnedsättning är en annan identifierad riskgrupp.

Barn som blir placerade av samhället på grund av omsorgsvikt eller av eget beteende har många gånger växt upp med erfarenheter av våld och övergrepp. När samhället griper in och placerar ett barn ska det ske utifrån barnets bästa och barnet ska ges bästa möjliga förutsättningar.

Varje barn är expert på sitt liv och en viktig del i varje människas utveckling är att få uttrycka sina upplevelser och erfarenheter och att bli tagen på allvar. Att ge barn inflytande och delaktighet handlar om att våga se, våga fråga, våga lyssna och agera i alla frågor som berör barn.

Mot bakgrund av ovanstående har styrelsen för Stiftelsen Allmänna Barnhuset beslutat att under 2016 särskilt prioritera metodutveckling, stödja forskning och bedriva egen forskning, kunskapsinhämtning och informationsspridning inom följande områden;

- Barn i samhällsvård med fokus på delaktighet, utveckling, hälsa, skolgång och rätten till information.
- Barn som upplever våld och eller själva utsätts för våld och eller sexuella övergrepp.
- Barn till förälder som har psykisk eller somatisk sjukdom, missbruk eller funktionsnedsättning.

Bild tagen av en av ungdomarna som medverkat i Skolfams delaktighetsprojekt.

- Barn som upplever separation och eller vårdnadstvist.
- Barn i migration.

Barnhuset samverkar med ett stort antal aktörer och verksamheter inom kommuner, landsting/regioner, statliga myndigheter, högskolor, universitet och idéburen sektor. Det görs bland annat genom att stödja forskning, bedriva metodutveckling, öka kompetensen hos professionella som möter barn samt att påverka beslutsfattare.

Barnhuset kommunicerar sina prioriterade frågor med stöd av fakta från forskning och praktik. Exempel på detta är våra

webbplatser, Barnrättsdagarna, Skolfam, Dags att prata om, Nordiska Barnavårds-kongressen, Våga se och våga agera samt i sociala medier såsom Facebook och Twitter. Så även arrangemang av Barnrättsdagarna, Barnrättstorget, nationella konferenser, seminarier på Barnhusets hotell- och konferensgård, Sättra Bruks Herrgård, rundabordssamtal och direkta dialoger med utredningar.

Barnhuset tar initiativ och är en aktör som ger stöd till möte för dialog mellan forskning och praktik i syfte att stärka barn och unga i socialt utsatta situationer.

1.1 Sammanfattning

Stiftelsen Allmänna Barnhusets styrelse och medarbetare har aktivt arbetat med organisationsutveckling och utveckling av temaområden, arbetssätt och former under 2016.

Barnhuset identifierade redan under 2015 behov av bättre anpassade lokaler för sin verksamhet. Under 2016 har Barnhuset planerat och genomfört flytt till nya lokaler.

Invgång av nya lokaler gjordes i oktober 2016 av barn-äldre och jämställdhetsminister Åsa Regnér.

Under året har Barnhuset utvecklat arbetet med att involvera barn och unga i utvecklingsprojekten, de webbplatser som Barnhuset driver, olika mötesplatser och flera nya utvecklingsprojekt.

Stödja forskning

Under 2016 har 8 forskningsrapporter inkommit till Barnhuset samt att 7 forskningsprojekt har beviljats medel till forskning om barn i samhällsvård, barn i riskmiljöer och barn med särskilda behov på grund av social utsatthet.

Utveckla kunskap från forskning och praktik genom metodutveckling

Barnhuset medverkar till att förverkliga barnets rättigheter i Sverige genom flera utvecklingsprojekt.

Skolfam är en arbetsmodell för att förbygga familjehemsplacerade barns rätt till en god utveckling med fokus på att stärka deras skolresultat. Barnhuset har genom medel från regeringen axlat rollen som nationell samordnare under 2016 för att kvalitetssäkra modellen och följa upp dess resultat.

Under 2016 erhöll Barnhuset medel från regeringen för att vidareutveckla barns delaktighet inom Skolfams arbetsmodell. Syftet

med projektet har varit att systematiskt öka barns involvering för utvecklandet av Skolfam. Genom att barnen och ungdomarna haft möjlighet att bidra med ny kunskap om vilka frågor som de upplevt relevanta ger detta Skolfam nya och värdefulla perspektiv i utvecklandet av arbetsmodellen under 2017.

Under 2016 har Barnhuset haft fortsatt fokus på barnets rätt till stöd och rehabilitering för barn som utsatts för våld genom att utbilda i **KIBB** (kognitiv integrerad behandling vid barnmisshandel en behandlingsmodell för familjer där fysisk misshandel förekommer).

Barnhuset beviljades medel från regeringen under 2016 för att utveckla en modell för **Stöd och behandling till barn som utsatts för sexuella övergrepp**. Projektet är en försöksverksamhet i tre regioner som syftar till att ta fram en modell för stöd och behandling för barn som utsatts för sexuella övergrepp, sexuellt våld eller annat fysiskt våld.

Under 2016 har vi fortsatt att pröva **Barns rätt som anhöriga**, BRA-samtal, som är ett samtalsstöd för att beakta barnets behov av information, råd och stöd när en förälder har en psykisk sjukdom, funktionsnedsättning, allvarlig fysisk sjukdom eller befinner sig i missbruk. Fokus på arbetet har varit att genomföra flera utbildningsinsatser. Följeforskning av Maria Eriksson har fortsatt under året.

Barnhuset beviljades medel från regeringen och har under 2016 fortsatt att bedriva **Samverkansteam** i fem kommuner för barn och föräldrar i samband med separation. Projektet är en försöksverksamhet kring att utveckla samverkan och anpassade insatser som involverar barn och föräldrar med syfte att uppnå en trygg relation mellan barn och föräldrar.

Sprida kunskap från forskning och praktik genom utbildningar, kongresser, konferenser och seminarier

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under 2016 fortsatt utvecklandet av dotterbolaget Allmänna Barnhuset i Stockholm AB. Bolaget bedriver utbildning, konferensverksamhet samt bokförsäljning. Verksamheten grundar sig på det reglemente som styr moderbolaget Stiftelsen Allmänna Barnhuset, att verka för god vård och uppfostran av barn som är i behov av särskild omsorg och i en övrigt förbättrad social barnavård. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har till uppgift att bedriva, stödja eller på annat sätt främja upplysning och forskning samt pröva nya åtgärder inom området.

Nationell konferens om våld och anmälningssplikten arrangerades i Stockholm.

Presentationer av webbplatsen dags att prata om sexuella övergrepp mot barn och dess innehåll har genomförts i Gävle, i Almedalen på Barnrättstorget och på Barnrättsdagarna i Örebro.

Konferenser om sexuella övergrepp mot barn har genomförts i Luleå och Stockholm.

Nationell konferens om sexuell exploatering genomfördes i våra lokaler i Stockholm

KIBB utbildningar med 28 deltagare avslutades i september 2016 samt att utbildning (kurs 4) startade i november 2016 med 25 deltagare från 7 nya KIBB kommuner.

Barnhuset har ingått i en arbetsgrupp, Nordisk förening mot barnmisshandel och omsorgssvikt, NFBO, för planering och genomförande av konferens i Stockholm 2016.

Barnhuset har samverkat med nationell samordnare för den sociala barn- och ungdomsvården i samband med konferensen ”Förbättringsresan” i Stockholm.

Utvecklingsarbetet om barns och ungas delaktighet i den sociala barnavården har spridits genom seminarier och uppstart av forskningscirklar.

Barnhuset har presenterat Skolfam på seminarier i Almedalen på Barnrättstorget, på Barnrättsdagarna i Örebro, på NFBO i Stockholm, på Sättra Bruk och möten hos Socialstyrelsen. En nationell Skolfam konferens har genomförts i Göteborg.

Barns rätt som anhöriga presenterades på Barnrättsdagarna i Örebro. Utbildningsinsatser har genomförts i region Jönköpings län och regionala utbildare från Kronoberg, Halland, Jämtland, Härjedalen och Norrbotten har utbildats under året.

Forskningsrapporten ”Bli inte hopplösa” om barn som lever i Sverige som papperslösa och deras vardagsstrategier har presenterats för Socialdepartementet, på Barnrättsdagarna i Örebro och på Barnrättstorget i Almedalen.

Barnhuset har spridit resultat från utvecklingsprojektet Samverkansteam på familjerättsdagarna i Visby, på Barnrättsdagarna i Örebro samt genomfört en nationell konferens i Stockholm.

Under 2016 arrangerades Barnrättsdagarna i Örebro tillsammans med Barnombudsmannen på temat barnkonventionen blir lag med rekord många deltagare om 1200 personer.

I samverkan med Barnombudsmannen genomfördes ett Barntoppmöte i Örebro på temat barn på flykt.

För tredje gången arrangerades Barnrättstorget i Almedalen tillsammans med Barnombudsmannen och drygt 1 800 besökare.

Barnhuset har initierat egna seminarier på Sättra Bruk samt gett ekonomiskt stöd till andra aktörer för kunskap och erfarenhetsutbyten inom ramen för vår verksamhet. Seminarier har genomförts i frågor såsom att fråga om våld som rutin på BVC, familjecentralers förebyggande arbete, att uppmärksamma barn till föräldrar med kognitiva svårigheter och barn som upplever separation.

Sprida kunskap från forskning och praktik genom deltagande i utredning, hearing, samrådsmöten, referensgrupp och remissyttranden.

Barnhuset har vid flera tillfällen träffat den statliga utredningen som genomförde en utvärdering av 2006 års vårdnadsreform (Dir. 2014:84).

Barnhuset har medverkat i hearingar på Socialdepartementet genom deltagande i Barnrättighetsdelegationen.

Barnhuset har deltagit i möten kring nationell samordning för den sociala barn- och ungdomsvården.

Barnhuset har deltagit i en samrådsgrupp kring Socialstyrelsens uppdrag att utveckla kunskapsstöd till hälso- och sjukvården

och tandvården gällande bedömningar av barns mognad.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset deltog i samrådsmöten med Socialstyrelsen inför deras förstudie att ta fram ett gemensamt kunskapsstöd för socialtjänsten och hälso- och sjukvården gällande samtal med barn i åldrarna 0–18 år.

Barnhuset har deltagit i referensgrupper hos Handikappförbunden, HSO, i projektet det utsagda – mellan barn och föräldrar och hos MUCF kring ungas reproduktiva och sexuella hälsa.

Barnhuset har deltagit i referensgrupp hos Nationell samverkan för psykisk ohälsa, NSPH.

Under 2016 har Barnhuset svarat på fyra remisser.

Sprida kunskap från forskning och praktik genom att publicera böcker, rapporter och kommunikation i digitala kanaler

Barnhuset har publicerat en Skolfam rapport där resultat presenteras från 38 team i 26 kommuner.

Barnhuset har tagit över distributionen av ”Theo flyttar” som är barnets bok och den är tänkt att fungera som en information till barnet om vad en placering i jour- eller familjehem kan innebära. Texten är framtagen av Socialförvaltningen i Stockholms stad och utgår från förslag från familjehemsvården och familjehemsplacerade ungdomar.

Barnhuset beviljades medel från regeringen för en informationsinsats kring sexuella övergrepp som resulterade i en ny webbplats www.dagsattprataom.se 2015.

Under 2016 har vi tillgängliggjort hela

webbplatsen med text av filmer och ljuduppspelning av texter.

Barnhuset har tagit fram två olika informationsfoldrar till barn och unga. En som riktar sig till barn och unga om hur man kan lyssna, stötta och slå larm när en kompis har utsatts eller riskerat att utsättas för övergrepp. Den andra informationsfoldern för barn och unga är mer generell om vad ett övergrepp är och var man kan få hjälp.

Barn och ungdomar med funktionsnedsättning löper ökad risk att utsättas för våld. Under 2016 har Barnhuset i samverkan med Linköpings universitet, Barnafrid, släppt en ny rapport som är en kunskaps-sammanställning av den totala utsattheten för våld och kränkningar för gruppen barn och unga med funktionsnedsättningar i Sverige.

Ett kunskapsstöd har publicerats under 2016 som togs fram som underlag riktat

till de fem kommuner som ingår i Stiftelsen Allmänna Barnhusets projekt ”Samverkansteam – för barn och föräldrar i samband med separation”. Kunskapsstödet är också till hjälp för alla som arbetar med familjer i separation.

Barnhuset har tagit fram ett informationsmaterial till föräldrar för att vara ett stöd för de pappor och mammor som har ett barn med föräldrar på två håll.

För att nå så många som möjligt har Barnhuset kommunicerat genom sina sju webbplatser, tre Facebook konton, Twitter och nyhetsbrev.

Vi kan konstatera att det är stor efterfrågan på kunskap då våra publikationer har sålts och laddats ner mer än tidigare. Barnhusets olika böcker har sålts i sammanlagt 2 852 exemplar under verksamhetsåret och laddats ner 5 784 gånger som PDF: er från vår webbplats.

Anne Marie Brodén
Ordförande

Cecilia Sjölander
Generalsekreterare

2. Barn som upplever våld och eller själva utsätts för våld och eller sexuella övergrepp

Barn har rätt att växa upp med bästa möjliga hälsa under trygga och goda förhållanden och att skyddas mot alla former av utnyttjande och övergrepp. Barn som upplever våld, själva utsätts för våld och eller sexuella övergrepp riskerar att utveckla psykisk ohälsa som påverkar deras utveckling. Varje barn som utsätts för någon form av utnyttjande eller övergrepp har rätt till rehabilitering.

Barnrättskommittén har kritiserat Sverige för de stora lokala skillnaderna i stöd till barn i socialt utsatta situationer. I Barnrättskommitténs Allmänna kommentar nr 13 (Barns rätt till frihet från alla former av våld) lyfter man fram att behandling är en av de många tjänster som måste ske för att ”främja fysisk och psykisk rehabilitering samt social återanpassning” för barn som utsätts för våld, och den ska ske i en miljö som ”främjar barnets hälsa, välbefinnande och värdighet” (artikel 39). Barnrättskommittén rekommenderar att Sverige fortsätter och stärker åtgärderna för att ge adekvat stöd till alla barn som utsätts för våld genom bland annat åtgärder för tidig upptäckt, föräldraprogram för föräldrar som riskerar att utsätta barn för våld, samt rådgivning och stöd till alla drabbade barn så att de kan rehabiliteras och återintegreras.

¹

Barnrättskommittén konstaterar att barn som utsätts för våld eller övergrepp ofta har svårt att få den rehabilitering och den psykiska hälsovård de har rätt till. De rekommenderar att regeringen ser till att barn som utsätts för våld och övergrepp har tillgång till lämplig vård.²

2.1 Dags att prata om sexuella övergrepp mot barn

”Om man inte pratar om det, det är väl då barnen tror att det är okey liksom. Att det är så här det ska vara, att de inte vet att det är fel.”

Barnrättskommittén rekommenderar i de allmänna kommentarerna från december 2016 regeringen att se till att ungdomar får tillgång till anpassad och diskrimineringsfri information, inte minst digital sådan. Ungdomar använder i allt högre grad mobil teknologi. Sociala och digitala plattformar är ofta ungdomars främsta redskap när det kommer till att skapa, få och sprida information. Ungdomar använder mobil teknologi för att utforska sin identitet, lära

¹ Committee on the rights of the child. Concluding observations: Sweden. (2009).

² CRC/C/SWE/CO/4/punkt 27-28

sig, vara delaktiga, uttrycka sina åsikter, leka, socialisera sig och engagera sig politiskt. Barnrättskommittén uppmärksammar regeringen på internets möjligheter när det kommer till kommunikation med ungdomar. Möjligheten att få relevant information kan ha en signifikant positiv påverkan på jämlikhet menar barnrättskommittén.³

Barnrättskommittén betonar också särskilt vikten av utbildningsåtgärder om våld riktade mot olika målgrupper såsom informationsprogram riktade mot allmänheten, korrekt och tillgänglig åldersanpassad information för barn, utbildning av föräldrar och omvårdare, utbildning av yrkesföreträdare och institutioner med mål att se artikel 19 i ett barnrättsperspektiv och att tillämpa den i praktiken.⁴

Stiftelsen Allmänna Barnhuset fick 2014 uppdrag av regeringen att öka kunskapen om barns utsatthet för sexuella övergrepp hos både vuxna och barn. Uppdraget hade sitt ursprung i det material som Europarådet tog fram för kampanjen One in five, anpassat till svenska förhållanden.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset skapade, i samarbete med barn och unga, materialet Dags att prata om. Materialet består bl. a. av webbsidan www.dagsattprataom.se. Webbsidan riktar sig till både barn och vuxna med syftet att öka kunskapen om barns utsatthet för sexuella övergrepp. Den innehåller information, fakta, filmer och texter som lämpar sig för fortbildning av personal i förskola och skola.

Regeringen beviljade Stiftelsen Allmänna Barnhuset 1 800,000 kr under 2016 för att sprida information till barn och vuxna om sexuella övergrepp, genom att ta fram

handledning och stöd till vuxna i skolan samt spridning. Så även tryck av broschyr och översättning av webbsidan dagsattprataom.se.

Resultat

Webbplatsen dags att prata om sexuella övergrepp

Webbplatsen www.dagsattprataom.se är fortsatt en av Barnhusets främsta kommunikationsplattformar för frågor rörande sexuella övergrepp mot barn. 2016 hade webbplatsen 39 433 sidvisningar. För att sprida information om webbplatsen och lyfta frågan om sexuella övergrepp mot barn gentemot allmänheten har en informationsfilm om sexuella övergrepp kopplad till webbplatsen spridits genom särskilda kampanjer på Facebook. Kampanjerna har genererat drygt 142 000 visningar av filmerna under 2016.

Barnhuset har presenterat webbplatsen vid ett flertal tillfällen under året, bland annat genom särskilda föreläsningar och seminarier på Barnrättsdagarna och i Almedalen på Barnrättstorget. En spridningskonferens arrangerades i Luleå under hösten och Barnhuset medverkade även som en av två huvudtalare vid en konferens i Gävle om sexuella övergrepp, ”Vi ska våga tala”.

Kompismaterialet

När Barnhuset utvecklade webbplatsen dagsattprataom.se var det tydligt att jämnåriga som far illa är en stor källa till oro för barn och unga. Mindre än vart tionde övergrepp mot barn anmäls till polis eller socialtjänst, men de flesta utsatta barn berättar för en jämnårig. Våren 2016 lanserades ett särskilt ”kompismaterial” som tar

³ CRC/C/GC/20/punkt 47-48

⁴ 8 Barnrättskommitténs allmänna kommentarer nr 13 (2011). Barnets rätt till frihet från alla former av våld.

upp frågor om hur man kan stötta sin utsatta kompis, hur man slår larm och anmäler – men också hur man kan hantera det svåra man har fått höra.

Nytt material och tillgänglighet

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under våren 2016 tagit fram tryckt material riktat till barn i form av två olika broschyrer i mindre format. ”Bra att veta om sexuella övergrepp” behandlar frågor om sexuella övergrepp i stort och i ”Lyssna, stötta och slå larm!” kan man läsa om hur man ska göra för att stötta en kompis som har varit utsatt. Broschyerna finns bland annat tillgängliga för alla som nedladdningsbara PDF:er. De har laddats ner drygt 600 gånger. En särskild informationsfilm riktad till de som känner någon som har varit utsatt producerades också under våren 2016. Filmen har haft över 38 000 visningar.

För att öka tillgängligheten har samtliga informationsfilmer som finns om sexuella övergrepp textats på svenska under 2016. All text som finns på webbplatsen Dagsattprataom.se har också blivit möjlig att lyssna på under 2016.

Spridning av tryckt material

Tryckt material om sexuella övergrepp mot barn har under 2016 delats ut till närmare 3000 konferens- och seminariedeltagare vid bland annat Barnrättsdagarna, Nätverksmöte för landets Barnhus och SKL:s kvinnofridsnätverk, seminarium på Barnrättstorget i Almedalen, Spridningskonferenser anordnade av Stiftelsen Allmänna Barnhuset i Stockholm och Luleå, Konferens ”Vi ska våga tala” om sexuella övergrepp i Gävle och Nordiska barnavårdskongressen i Stockholm (NFBO).

Översättningar

Som ytterligare en del i kunskapsspridningen om sexuella övergrepp mot barn har Stiftelsen Allmänna Barnhuset erhållit medel från regeringen under 2016 för att tillgängliggöra den information som finns på dagsattprataom.se till barn och vuxna med annat modersmål än svenska.

En SWOT-analys genomfördes under 2016 med hjälp av andra myndigheter med erfarenheter av översättningsarbete. Analysen visade bland annat att endast de delar av webbplatsen som riktar sig till personer utan särskilda kunskaper om sexuella övergrepp ska översättas, samt att texten bör sammanfattas för att tillgängliggöras på ett bra sätt för målgrupperna. Eftersom frågorna är av komplex och känslig natur visade förarbetena också på vikten av att hitta rätt översättare till de olika språken. Den bör ha kunskaper om sexualitet och sexuella övergrepp och erfarenheter av liknande översättningsarbete.

Förarbetet resulterade i att delar av materialet om sexuella övergrepp mot barn kommer att finnas tillgängligt för barn och vuxna på lätt svenska, engelska, arabiska, somaliska och tigrinja. För att tillgängliggöra det på bästa sätt kommer det att presenteras med bild, ljud och text i form av kortare animerade filmer samt några särskilt översatta sidor på webbplatsen dagsattprataom.se. Broschyren ”Bra att veta om sexuella övergrepp” kommer även att finnas översatt till ovan nämnda språk, samt dari.

Materialet kommer att lanseras och presenteras i samband med Almedalsveckan i Visby 2017.

Handledning till webbplatsen Dags att prata om sexuella övergrepp

I arbetet med webbplatsen www.dags-attprataom.se intervjuades barn och unga i olika åldrar. Det framkom då att de önskar mer samtal och information om sexuella övergrepp med vuxna som arbetar i skolan. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har som en del den fortsatta kunskapsspridningen erhållit medel från regeringen för att ta fram en handledning till webbplatsen som stöd till personal i skolan. Syftet är att öka skolans trygghet i att tala om sexuella övergrepp och att närma sig de frågor och tankar som barn och unga vill fråga eller tala om i olika åldrar. Arbetet med handledningen har inletts under hösten. Läro- och kursplaner samt annat relevant material har studerats och en workshop har genomförts med professionella med sakkunskap på ämnesområdet. Fokusgrupper med skolpersonal har förberetts och en disposition och innehåll för handledningen har tagits fram.

2.2 Handbok om att hämta och lämna vid förhör

Barn som utsatts för våld och eller övergrepp behöver erbjudas stöd och rehabilitering. När barn misstänks vara utsatta för våld eller övergrepp inom familjen är de beroende av att andra vuxna uppmärksammar och skyddar dem. Om samhället griper in och hör ett barn om brott som föräldrarna misstänks för är det ett stort ingrepp i familjen och det för med sig ett ansvar. Idag lämnas många barn helt ensamma efter ett polisförhör. Det händer att barn lämnas på förskola eller skola och sedan ensamma möter föräldrarna som

kan vara både upprörda och arga över att barnet pratat med polisen.

Barn vill ha hjälp så att våldet tar slut. De har inte bett om eller förstått på vilket sätt polis och socialtjänst arbetar och vad följderna blir om de berättar om brott de utsatts för. När myndigheterna griper in måste de fullfölja, det går inte att lämna barnet ensamma med konsekvenserna.

Resultat

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under året arbetat med framtagande av en skrift om stöd och information till barn efter det att de hörts av polisen på grund av misstänkt barnmisshandel.

Det är åklagaren som beslutar om att barn ska hämtas till förhör, och åklagaren ansvarar även för att informera föräldrarna om att så skett. Men det är socialtjänstens ansvar att se till att barn får det skydd och det stöd de har rätt till efter förhöret. Det finns metoder för att fånga upp både barn och föräldrar efter det att barnet hörts av polisen.

I den kommande skriften beskrivs ett par exempel på hur socialtjänsten kan arbeta med stöd och information till barn och föräldrar efter polisförhör. Skriften kommer att lanseras under 2017.

2.3 Unga som skadar sig genom sex

Att barn och unga kan skada sig genom sex är något som vi börjat uppmärksamma och benämna det senaste decenniet. Barnhuset gjorde 2012 en sammanställning av det dåvarande kunskapsläget (Jonsson & Lundström Mattsson, *Unga som skadar sig genom sex*). Det var det första försöket att i Sverige ta upp och diskutera ämnet med en forskningsinriktad ansats. I dag är ämnet mer känt och benämnt vilket även medfört en ökad kunskapsutveckling. Det pågår forskning och det finns några specialiserade verksamheter med sakkunskap på området. Men fortfarande saknar många som kan komma i kontakt med målgruppen kunskap. Det finns en stor osäkerhet framförallt rörande bemötande, stöd och behandling. Barnhuset har följt utvecklingen genom åren och ser att det nu finns anledning att göra en ny sammanfattning av kunskapsläget.

Resultat

Stiftelsen Allmänna Barnhuset och Barnafrid vid Linköpings universitet genomförde ett gemensamt seminarium på Barnhusets konferensgård Sättra Bruks Herrgård i Västergötland, den 27 – 28 april 2016. Seminariets syfte var att identifiera kunskapsläget och var de största kun-

skapsluckorna finns för att på sikt förbättra situationen för unga som skadar sig genom sex. Till seminariet inbjöds deltagare med kunskap inom området, sakkunniga och forskare för att tillsammans och genom en gemensam inventering ge förslag på vad som behöver utvecklas. De områden som främst diskuterades var förekomst, upptäckt, begrepp och funktion samt behovet av stöd och behandling. Det som framkom under seminariet kommer ge underlag till en rapport 2017 som följer upp Stiftelsen Allmänna Barnhusets bok (2012) om unga som skadar sig genom sex.

2.4 Sexuell exploatering

Resultat

En rad föreläsningar där Skriften *Det gäller en av fem - fakta om sexuella övergrepp och sexuell exploatering i Sverige 2014* samt materialet *Dags att prata om sexuella övergrepp* har genomförts. Några exempel är Barnrättsdagarna, Nordisk förening mot barnmisshandel och omsorgssvikts konferens i Stockholm (NFBO), Barnrättstorget i Almedalen, konferens för rektorer anordnad av Stockholms universitet. Föreläsningarna från NFBO och rektorskonferensen har spritts via SVT som har filmat dem och lagt upp dem i sin helhet på sin hemsida.

2.5 Stöd och rehabilitering till barn som utsatts för sexuella övergrepp, sexuellt våld eller annat fysiskt våld

Barn som utsatts för våld eller sexuella övergrepp har rätt till stöd och rehabilitering. Barnrättskommittén (2015) kritiserar Sverige för att barn som utsätts för övergrepp och vanvård i ofta har svårt att få tillgång till rehabiliteringstjänster och psykiatrisk vård, framför allt på grund av den bristande tydligheten om vårdkedjan i stora delar av landet.

Enligt rapporten *Inuti ett barnhus* (2013) fanns det i 74 % av barnahusverksamheterna begränsningar vad gäller den faktiska tillgången till psykisk hälsovård efter polisanmälan om våld eller övergrepp. Många utsatta barn uppger att det behövt men inte sökt hjälp. Många saknar också kunskap om vad behandling innebär, vad den kan vara bra för och var den finns att få. I regeringens handlingsplan 2016 – 2018 är det ett uttalat mål att alla barn som har varit offer för människohandel, exploatering eller sexuella övergrepp får det skydd och stöd de behöver.

I juni beviljade Regeringen Stiftelsen Allmänna Barnhuset 1 500,000 kr under 2016 för att starta ett utvecklingsprojekt i tre områden i Sverige. Målet är att ta fram en modell för stöd och behandling för barn som utsatts för sexuella övergrepp, sexuellt våld eller annat fysiskt våld, så att fler får det stöd och den rehabilitering de behöver.

Viktiga aspekter i framtagandet av en sådan modell är att barn och föräldrar får information, att det finns en fungerande vårdkedja samt möjlighet för barn och föräldrar att söka och få stöd och behandling när behov uppstår exempelvis efter avslutad rättsprocess eller när nya symtom uppstår.

Det är en förutsättning att det finns engagemang och intresse från ledningen i deltagande kommuner och landsting för att kunna utveckla fungerande och bestående modeller. Personal i de verksamheter och organisationer som möter de utsatta barnen måste ha utrymme att medverka.

Resultat

Under sommaren rekryterades en projektledare som under hösten arbetat med att rekrytera projektområden och förankra projektet bland chefer, politiker och intresseorganisationer.

En projektplan har arbetats fram i dialog med experter, intresseorganisationer och representanter för de verksamheter som anmält intresse för att delta. De tre projektområdena ska pröva och utvärdera nya sätt att arbeta för att i högre grad kunna uppfylla fyra övergripande mål:

1. När en myndighet får kännedom om våld eller sexuella övergrepp mot barn får alla barn och föräldrar information: om symtom som

kan uppstå och när det är dags att söka stöd, både akut och i senare skede; om vad stöd och behandling innebär och kan förväntas ge; om vilka stöd- och behandlingsalternativ som finns.

2. Alla utsatta barn erbjuds individuell bedömning av behovet av stöd och rehabilitering.
3. Alla som bedömts ha behov erbjuds stöd och behandling.
4. De metoder som används bygger på evidensbaserad praktik.

Det råder konsensus om att detta redan borde fungera men att det i praktiken finns stora brister, även i de områden som har en fungerande Barnhusverksamhet.

Barnafrid, nationellt kunskapscenter om våld och andra övergrepp mot barn, har fått i uppdrag för att utvärdera projektet. Utgångspunkten blir en kartläggning av hur det fungerar idag i respektive projektområde och i hur hög grad de klarar att nå de fyra målen. Barnafrid arbetar också fram en kunskapsöversikt över instrument som kan användas för att bedöma utsatta barns behov och över metoder för stöd och behandling.

De tre områdena har projektsamordnare och styrgrupper med representanter för ledningen i berörda verksamheter. Med de lokala kartläggningarna och kunskapsöversikten som underlag ska de planera och besluta om de förändringar som är viktigast att pröva i deras område och som har goda förutsättningar att kunna bli permanenta.

Femton områden i landet anmälde intresse att delta i projektet. I dialoger och möten

undersöktes förankring, engagemang och lokala förutsättningar. Barnahusnätverket och Barnafrids behandlarnätverk fick information om och diskuterade projektet. Med de mest intresserade områdena genomfördes en informationsdag och en två dagars workshop tillsammans med forskare, experter och intresseorganisationer.

I december slöts avtal med tre projektområden: region Gävleborg, region Jönköping och upptagningsområdet för Barnahus mellersta Skåne. Ledningarna i kommuner och landsting står bakom projektet och de verksamheter som möter målgruppen är motiverade att delta. Samordnare finns och deras styrgrupper har mandat att besluta och genomföra förändringar.

I en nationell styrgrupp styrs och samordnas arbetet av representanter från de tre lokala styrgrupperna tillsammans med projektledare, expert och generalsekreterare från Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Samverkan med Socialstyrelsen, politiker och chefer sker kontinuerligt. Intresse- och brukarorganisationer utgör referensgrupp.

För att genomföra projektet under 2017 och 2018 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset ansökt om ytterligare medel.

Ytterligare två områden ansökte formellt om att få delta: Gotland och Barnahus Linköping. För att fånga upp deras engagemang och få ett bredare kunskapsunderlag beslutade styrelsen för Stiftelsen Allmänna Barnhuset att ge projektledaren mer tid och uppdrag att stödja också dem att genomföra kartläggning och andra aktiviteter parallellt med projektet.

2.6 KIBB, Kognitiv Integrerad Behandling vid Barnmisshandel

"Vi har slutat bråka och slåss och börjat prata istället – det känns bättre."

Barnrättskommittén lyfter fram FN-studien om våld mot barn och rekommenderar särskilt Sverige att bland annat prioritera förebyggande åtgärder samt att skapa tillgängliga och barnanpassade tjänster och metoder för rapportering om våld mot barn.⁵

Barnrättskommittén konstaterar att barn som utsatts för våld eller övergrepp ofta har svårt att få den rehabilitering och den psykiska hälsovård de har rätt till. De rekommenderar att regeringen ser till att barn som utsatts för våld och övergrepp har tillgång till lämplig vård.⁶

I Sverige har det tidigare inte erbjudits någon specialiserad form av behandling för barn som blivit fysiskt misshandlade och traumatiserade inom familjen utan vanligtvis har barn- och familj erbjudits de insatser som samtliga familjer med svårigheter erbjuds. Trots att det finns väl dokumenterat att fysisk misshandel har långtgående negativa effekter för barn och att det också finns dokumenterat att våld ofta förs över till nästa generation så är forskningen begränsad vad det gäller effektiva metoder för intervention att stoppa våldet i familjerna. Antalet polisanmälda fall av fysisk misshandel av barn har kontinuerligt ökat under den senaste trettioårsperioden (BRÅ 2013). År 1982 var omkring 1 000

fall av våld mot barn anmälda till polisen och 2014 anmäldes 19 100 misshandelsbrott mot barn (BRÅ 2015). Från år 2000 och 10 år framåt har den anmälda misshandeln mot de yngre barnen mer än fördubblats och när det gäller de större barnen har en femtioprocentig ökning skett. Barnmisshandel kommer vanligtvis till myndigheternas kännedom i samband med att barn berättat, visat symptom eller haft skador till följd av misshandel eller att någon bevittnat misshandeln.

Med bakgrund av detta har Stiftelsen Allmänna Barnhuset sedan 2006 i samarbete med forskare prövat i liten skala en behandlingsmodell för familjer där det förekom barnmisshandel. Modellen Combined Parent-Child Cognitive Behavioral Therapy (CPC-CBT) har utarbetats av Melissa Runyon vid Cares Institute, New Jersey,

⁵ CRC/C/SWE/CO/4/punkt 33

⁶ CRC/C/SWE/CO/5/punkt 27

USA, och prövats i USA med lovande resultat. I Sverige kallas behandlingsmodellen för KIBB – Kognitiv Integrerad Behandling vid Barnmisshandel. En pilotstudie 2010 – 2011 genomfördes med lovande resultat även i Sverige.

Under 2012 ansökte Barnhuset medel hos Folkhälsomyndigheten för att i samarbete med forskarna genomföra en större forskningsstudie, utbilda svenska utbildare och genomföra en utbildning för fler behandlare i KIBB behandlingsmodell. Syftet med den större forskningsstudien var att undersöka om KIBB, som pilotstudien visade, var en verksam behandling för föräldrar och barn där det förekommer fysisk barnmisshandel, och om barn efter avslutad behandling rapporterar minskad kroppslig bestraffning och förbättrade föräldrastrategier. I december 2015 hade två utbildningar i KIBB genomförts samt ett tredje utbildningstillfälle (kurs 3) startade i november 2015. Totalt hade 88 deltagare från 26 kommuner genomfört eller påbörjat KIBB utbildningen under 2015.

Resultat

Under 2016 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset avrapporterat KIBB projektet till Folkhälsomyndigheten. Dels med en ekonomisk redovisning samt genom KIBB

rapporten som publicerades i november 2015.

Under 2016 har implementeringsarbetet av KIBB behandlingsmodell fortsatt. Utbildning (kurs 3) som startade i november 2015 med 28 deltagare avslutades i september 2016. De flesta kursdeltagarna har certifierats till KIBB behandlare under året och några kommer att certifieras under 2017.

Utbildning (kurs 4) startade i november 2016 med 25 deltagare från 7 nya KIBB kommuner. Ytterligare en utbildning (kurs 5) planerades under hösten med start i mars 2017.

Intresset för utbildningen har varit stort i olika delar av landet och det finns en kölista på intresserade kommuner. Fram till 2016 har totalt 113 deltagare från 33 kommuner genomfört eller påbörjat KIBB utbildningen.

Barnhuset certifierade ytterligare en utbildare i KIBB som blev klar hösten 2016. Nu är det totalt 5 utbildade kursledare.

Förutom utbildningarna har Barnhuset under 2016 arrangerat en nätverksträff för KIBB. Mötet var mycket uppskattat med ca 40 deltagare från 15 kommuner. Syftet med nätverksträffen är att utbyta erfarenheter och få en samlad kunskap om hur behandlingen genomförs.

Under året har KIBB manualen reviderats och fått en mer pedagogisk utformning och layout. Revideringen har också beaktat att den svenska manualen har en god överensstämmelse med den amerikanska manualens text.

Ett nära samarbete med forskarteamet för KIBB forskningsstudie har skett på olika

nivåer under året. Dels genom föreläsningar på KIBB utbildningen, marknadsföring av KIBB och planering av det fortsatta implementeringsarbetet. Forskningsstudien är ännu inte avslutad och det är av stort värde att forskningsresultaten integreras i utbildningen.

Slutrapporten för KIBB har sålts i 128 exemplar under 2016 och laddats ner 173 gånger från vår webbplats.

Under hösten har det planerats för att programkonstruktören för KIBB Melissa Runyon, ska komma till Stockholm våren 2017.

2.7 Barn i skyddat boende och barn med skyddade personuppgifter

Skyddade personuppgifter beviljas barn och vuxna som är hotade eller som tidigare utsatts för våld. Det är en extrem åtgärd som många gånger innebär att den som hotats eller utsatts måste lämna hem, vänner släkt, skola eller arbete och bygga upp en ny tillvaro.

De barn som tvingas fly tycker ofta att det är den som hotat eller brukat våld som borde få ta konsekvenserna. Men ibland lyckas inte samhället skydda de utsatta på annat sätt än att hjälpa dem att fly. Det kan handla om brott som inte kunnat bevisas, om förövare som avtjänat sitt straff, om förövare som är villiga att betala andra för att fortsätta våldet eller om hela släkter eller grupper som är hotfulla.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under många år arbetat med att förbättra livsvill-

koren för barn med skyddade personuppgifter genom att sprida information och verka för förbättringar vad gäller myndigheters bemötande och rutiner.

Resultat

Under 2016 lanserades spelfilmen *Spöket* som Stiftelsen Allmänna Barnhuset tagit fram i samarbete med Måsenfilm. Stiftelsen Allmänna Barnhuset är delfinansiärer och har skrivit ett studiehäfte till filmen.

Filmen handlar om Julia 14 år som tillsammans med sin mamma är tvungen att leva med skyddad identitet, eftersom Julias pappa misshandlat mamman och nu hotar och förföljer dem. För Julia är livet svårt då hon hela tiden måste vara på sin vakt för att inte bli avslöjad. Några klasskamrater som tycker att hon är mystisk börjar mobba henne samtidigt som de luskar efter hennes bakgrund. Filmen kan användas som ett led i utbildning av professionella och också visas för tonåringar och vuxna i allmänhet som vill veta mer om frågan.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset arrangerade en visning av filmen under Almedalsveckan med efterföljande panelsamtal.

2.8 Kartläggning av förekomsten av barnmisshandel

Barnrättskommittén rekommenderar Sverige att förbättra sitt arbete med att systematiskt samla in data angående alla barn, och speciellt barn med funktionsnedsättningar, våldsutsatta barn mellan 15 och 18 år och barn som utsatts för sexuell exploatering.

Barnrättskommittén är oroad över ökningen av barnmisshandel, speciellt vad gäller barn upp till sex år.⁷

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har beviljats medel av regeringen för att genomföra en undersökning om förekomsten av kroppslig bestraffning och annan kränkning av barn samt påbörja en kvalitativ och kvantitativ föräldrastudie. Detta är en uppföljning av tidigare undersökningar som genomförts åren 2000, 2006 och 2011.

Resultat

Under 2016 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillsammans med forskarna Carolina Jernbro och Staffan Jansson med hjälp av en referensgrupp reviderat den elevenkät som använts i tidigare studier. Enkäten har moderniserats och nya frågor om bland annat hedersförtryck, sexuella övergrepp och våldsutsatthet utanför hemmet har lagts till. Studien har godkänts av etikprövningsnämnd och en upphandling av statistikbyrå har genomförts.

Enkäten har distribuerats via skolor och har besvarats av ett representativt urval av närmare femtusen elever från årskurs 9 i grundskolan och årskurs 2 i gymnasiet.

Resultaten kommer att bearbetas, sammanfattas och spridas under 2017.

De huvudsakliga frågeställningarna är:

1. Har förekomsten av barnmisshandel förändrats i Sverige sedan 2011?
2. Har barns attityder till fysisk bestraffning av barn förändrats?
3. Hur överlappar olika typer av misshandel varandra (fysisk och psykisk misshandel, försummelse, sexuella övergrepp och att bevittna våld mot en förälder)?
4. Har avslöjandefrekvensen av barnmisshandel och stödet från professionella inom hälso- och sjukvård, socialtjänst och skola förändrats över tid?
5. Har mobbningsfrekvensen mellan barn- och ungdomar förändrat?
6. Vilka känslomässiga reaktioner är vanliga bland misshandlade och försummade barn?

Det är angeläget att Sverige, som har höga ambitioner vad gäller barns livsvillkor och rättigheter, följer upp förekomsten av misshandel och kränkningar. De främsta

⁷ CRC/C/SWE/CO/4/ punkt 27

anledningarna till detta är, att i god tid uppmärksamma förändringar och anpassa förebyggande insatser till det ändrade misshandelsmönstret. Barns och föräldrars egna erfarenheter är de enda någorlunda säkra indikatorerna på förekomsten av misshandel, medan sekundär rapportering som polisanmälningar och sociala rapporter vanligtvis ger en betydande underrapportering. Det finns därför en risk att resultaten från föräldrastudierna är en undervärdering av den verkliga förekomsten av kroppsliga bestraffningar som uppfostringsmetod. Ett annat problem med dessa studier är att svarsfrekvensen successivt minskat.

Innan vi gör en ny mer omfattande föräldraenkät, genomförs därför en *kvalitativ studie* där vi intervjuar en grupp föräldrar om deras aktuella syn på barnuppfostran, hur de hanterar vardagliga konflikter med barnen och hur de fungerar i mer krisartade situationer. *Urvalet är strategiskt*, det vill sägas intervjupersonerna väljs ut så att vi får en så bred bild av dagens uppfostringssituation som möjligt. När denna kvalitativa studie är gjord kommer vi att gå ut med en relativt kort enkät (*kvantitativ studie*), där vi tagit hänsyn till det vi lärt oss från intervjustudien.

Under 2016 har den nya föräldrastudien planerats och påbörjats. Arbetet med föräldrastudien kommer att fortsätta under 2017 och resultaten kommer att sammanfattas och spridas 2018.

2.9 Kunskapssamman-ställning om våld mot barn med funktionsnedsättning

FN:s Barnrättskommitté utgår från att inget våld mot barn är motiverat, och allt våld mot barn kan förebyggas.⁸ Deras definition av våld innefattar alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, innefattande sexuella övergrepp. Barnrättskommittén rekommenderar bland annat Sverige att

- säkerställa att befintliga åtgärder för att barn med funktionsnedsättning ska ha rätt att komma till tals i alla frågor som rör dem effektivt genomförs
- säkerställa att befintliga åtgärder för att barn med funktionsnedsättning ska ha rätt att komma till tals i alla frågor som rör dem effektivt genomförs
- samla in uppgifter om barn med funktionsnedsättning som har utsatts för brott och samla in uppgifter och statistik om våld mot barn med funktionsnedsättning
- säkerställa att alla barn har tillgång till skolor utan diskriminering

Det är välkänt att barn och ungdomar med funktionsnedsättning löper ökad risk att utsättas för våld. I en rapport UNICEF⁹ sammanfattas olika studier som visar hur barn med funktionsnedsättning oftare utsätts för våld än andra barn. Det gäller våld i hemmet, våld från jämnåriga, sexuella övergrepp, tvångssterilisering, tvångsaborter och våld som sker under behandlingsinsatser och på institutioner.

Barnrättskommittén rekommenderar Sverige att förbättra sitt arbete med att systematiskt samla in data angående alla barn, och speciellt barn med funktionsnedsättningar, våldsutsatta barn mellan 15 och 18 år och barn som utsatts för sexuell exploatering.¹⁰

Barnrättskommittén är oroad över ökningen av barnmisshandel, speciellt vad gäller barn upp till sex år.¹¹

Stiftelsen Allmänna Barnhuset ansökte om 500,000 kr under 2016 för att genomföra en kunskapssammanställning om våld mot barn med funktionsnedsättning och annan utsatthet samt bemötande och information om våld till barn med funktionsnedsättning.

Resultat

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har beviljats medel av regeringen för att genomföra en systematisk kunskapssammanställning om utsattheten för våld och kränkningar mot flickor och pojkar med funktionsnedsättning.¹² Kunskapssammanställning har gjorts i samarbete med Barnafrid och professor Carl Göran Svedin och lektor Linda Jonsson.

Uppdraget inleddes med att Stiftelsen Allmänna Barnhuset bjöd in till en två dagars konferens på kursgården Sättra Bruk. Nitton särskilt inbjudna forskare, praktiker och representanter från ideella organisationer och myndigheter deltog. Syftet var

⁸ FN:s Barnrättskommitté (2011). Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 13 (2011) Barnets rätt till frihet från alla former av våld. Nedladdad från <https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-fornedladdning/publikationer/allmanna-kommentarer/ak-13-barnets-ratt-till-frihet-fran-allaformer-av-vald.pdf>

⁹ UNICEF (2013). The State of the world's children 2013. Children with Disabilities. United Nation, New York. Nedladdad 16.09.02 från http://www.unicef.org/sowc2013/files/SWCR2013_ENG_Lo_res_24_Apr_2013.pdf.

¹⁰ CRC/C/SWE/CO/4/ punkt 27

¹¹ CRC/C/SWE/CO/4/ punkt 27

¹² Dnr S2016/02234/FST (delvis)

att inhämta kunskap om våld mot barn med funktionsnedsättning och diskutera utvecklingsbehov och eventuella kunskapsluckor.

För att komplettera litteratursökningen har Stiftelsen Allmänna Barnhuset skickat ut en förfrågan till myndigheter och organisationer. Vi bad att få ta del av material som berör våld från både vuxna och jämnåriga (fysiskt, psykiskt våld, inklusive att bevittna våld mot en närstående, omsorgs- svikt eller sexuella övergrepp). Totalt 373 enkäter skickades ut i början av juni 2016 till myndigheter, intresseorganisationer samt till samtliga kommuner och landsting i landet. 95 svar kom in.

Kunskapssammanställningen innefattar:

- omfattning av olika former av våld mot barn med funktionsnedsättning i hemmet, i skolan, på institution, i omsorgsmiljöer, på fritiden samt hur våldet fångas upp/upptäcks av omgivningen
- bemötande av rättsväsendet och andra myndigheter när barn med funktionsnedsättning utsätts för våldsbrott
- tillgång till stöd och rehabilitering för barn som utsätts för våld
- informationsmaterial om våld anpassat för barn med funktionsnedsättning
- kompetens om våld och våldsutsatthet hos personal som möter barn med funktionsnedsättning

Rapporten *Utsatthet för våld och kränkningar mot barn med funktionsnedsättning i Sverige* släpptes i september och finns att ladda ned från Stiftelsen Allmänna Barnhusets hemsida. Den visar att det finns tydliga brister då det gäller svensk forskning om våld mot barn med funktionsnedsättning. Bristerna gäller såväl omfattningen av, som inriktningen på forskningen. De flesta studier har inte fokuserat på utsattheten

för olika typer av våld som barn med funktionsnedsättningar kan utsättas för, utan kronisk sjukdom och funktionsnedsättning har kommit med som en av många bakgrundsfaktorer när man studerat hälsa, hälsobeteenden, social och skolanpassning bland barn i Sverige. Sedan rapporten släpptes har den laddats ner 314 gånger under årets sista tre månader. De områden som på detta sätt är bäst täckta är mobbning och fysisk barnmisshandel medan få eller inga studier finns gällande barn som bevittnar våld eller utsatthet för sexuella övergrepp i olika former. Det saknas en övergripande nationell studie som vänder sig till och samtidigt omfattar flera olika funktionsnedsättningar, deras svårighetsgrad samt i vilka miljöer de förekommer. Utöver epidemiologiska studier behövs bland annat studier som studerar förhållandet mellan offer och förövare, och hur funktionshindret påverkar möjligheten att komma till sin rätt i rättssystemet.

Barn med funktionsnedsättning har samma rättigheter som alla andra barn, men den sparsamma svenska forskning som finns på området tyder på att de inte alltid får tillgång till de rättigheterna. De är redan diskriminerade i så motto att de är mer utsatta för våld än barn utan funktionsnedsättning. Det finns brister i rättsväsendets kompetens och handläggning vad gäller våldsutsatta barn med funktionsnedsättning. Vissa grupper av barn med funktionsnedsättning har sämre tillgång till information om våld än vad andra barn har, till exempel barn med kommunikations-svårigheter. Ibland är grunden generella brister. När barn i allmänhet inte har tillgång till information om våld, eller när våldsutsatta barn i allmänhet har svårt att få tillgång till behandling riskerar det att drabba barn med funktionsnedsättning särskilt hårt.

3. Barn som upplever separation och eller vårdnadstvist

Antalet vårdnadsärenden som leder till utredningar inom socialtjänsten och tvister i domstol har ökat markant, mellan 2006 och 2013 med 92 procent. Det har också visat sig att föräldrar som tvistar om vårdnad, boende eller umgänge har en allt svårare problematik och att barnen ofta befinner sig i en mycket svår och utsatt situation. Både forskning och praktik har uppmärksammat att nuvarande arbetsmetoder och handläggningsprocesser inte är anpassade eller tillräckligt effektiva för att möta problematiken och få till hållbara lösningar med barnets bästa i fokus. Barn som har föräldrar som tvistar om vårdnaden är eller har inte sällan varit aktuella hos socialtjänsten tidigare.

”Barn ska försöka berätta hur man känner. Prata hela familjen tillsammans. Föräldrarna ska bara lyssna och inte kommentera det barnet säger”

Barnrättskommittén noterar ändringarna i föräldrabalkens bestämmelser om vårdnad, boende och umgänge men är bekymrad över att principen om barnets bästa i praktiken inte följs i tillräcklig utsträckning.¹³ Kommittén betonar också vikten av barnets rätt att komma till tals.¹⁴

Barnrättskommittén uppmärksammar Sverige på att- trots de positiva åtgärderna i lagstiftningen om barnets rätt att bli hörd – är denna rätt otillräckligt genomförd i praktiken, särskilt när det gäller vårdnad, boende och umgänge och socialtjänstutredningar.¹⁵

Barnrättskommittén rekommenderar Sverige att erbjuda systematisk och fortlöpande utbildning till alla personer som arbetar med och för barn.¹⁶

3.1 Barn i familjerättsliga konflikter

Barnets rättigheter i vårdnadstvister” som syftade till att utveckla arbetsmetoder som stärker barnets delaktighet i beslut och åtgärder i föräldrars tvister om vårdnad, boende och umgänge, har avslutats.

I slutrapporten framgick att barnets situation och delaktighet behövdes uppmärksammas ännu mer och att barnet får rätt till stöd och hjälp i samband med separation.

Mot bakgrund av ovanstående resultat ansökte Barnhuset och beviljades medel från regeringen för att driva en försöksverksamhet i 5 kommuner med tvärprofessionellt stöd till barn och föräldrar i samband med separation eller konflikt, kan leda till minskat lidande

¹³ CRC/C/SWE/CO/4/punkt 27-28

¹⁴ CRC/C/SWE/CO/4/punkt 30

¹⁵ CRC/C/SWE/CO/5/punkt 19-20

¹⁶ CRC/C/SWE/CO/4/punkt 21-22

för barn och deras föräldrar. Projektet pågår under åren 2014 – 2017.

Resultat

Barns utsatthet i familjerättsliga konflikter är uppmärksammas. Det är barn som far illa och vars utveckling riskerar att bli påverkad om inte rätt stöd kan sättas in.

Preliminära resultat från Samverkansteam har spritts under året. Vid Familjerättsdagarna i Visby, Barnrättsdagarna, Almedalen, en heldag som Barnhuset anordnade om barn i vårdnadskonflikt och ett högre seminarium vid Uppsala Universitets juridiska fakultet i samband med presentation av docent Annika Rejmers forskningsstudie High Conflict families in divorce.

Två gemensamma lärandeseminarier på Sättra Bruk har genomförts med representanter från de fem försökskommunerna i utvecklingsarbetet Samverkansteam.

Under året har en informationsskrift som riktar sig till föräldrar tagits fram och prövats i de fem kommunerna i Samverkans-team. Informationen tar upp viktiga teman som föräldrar och andra vuxna kan vara hjälpta av att känna till när det gäller barn i separerade familjer. Skriften har reviderats något

efter att ha prövats och finns nu tillgänglig via Stiftelsen Allmänna Barnhusets hemsida. Ett material som riktar sig till barn är påbörjat.

Sedan 2014 har en nationell utredning drivits som syftar till att utvärdera 2006 års vårdnadsreform. Barnhuset har kontinuerligt haft kontakt med utredningen och delat med sig av erfarenheter av utvecklingsarbeten kring målgruppen. I augusti 2016 anordnades ett expertmöte för att lyssna in kunskap om barn och familjer i de svåraste vårdnadskonflikterna, där våld, missbruk och psykisk ohälsa ingår. Inför mötet tillfrågades utredningen om de var intresserade av att ta del av resultatet, vilket de var. I början av hösten sammanställdes materialet och förmedlades vidare till utredningen.

En heldag med ca 150 besökare genomfördes under hösten. Två kommuner från Samverkansteam berättade om sina erfarenheter, docent i rättssociologi Annika Rejmer presenterade ny forskning om barn och föräldrar i vårdnadstvist och myndigheter för familjerätt och föräldraskapsstöd, MFoF berättade om sin verksamhet. Dagen avslutades med en tvärprofessionell panel som lyfte dilemman och framkomliga vägar framåt. Christina Brobacke, rådman vid Västmanlands tingsrätt samt Domstolsakademin, Inger Ekbom, Stadsmissionen och grundare till insatsen Trappan och Anna Norlén, rektor Ericastiftelsen samt psykolog och psykoterapeut med mångårig erfarenhet av behandlingsarbetet med våldsutsatta barn och barn i vårdnadstvist, var några av de som deltog i panelen.

I arbetet med Samverkansteam togs ett kunskapsstöd fram 2015 som stöd i utvecklingsarbetet. Materialet uppdaterades under året och försöksverksamhetens

första erfarenheter lades till. Kunskapsstödet har därefter tryckts upp och spridits vid konferenser, hearings och möten. Materialet finns också tillgängligt via hemsidan och har sedan det släpptes i oktober 2016 laddats ner 75 gånger. Rapporten ”Barnets rättigheter i vårdnadstvister” har laddats ner 413 gånger under 2016.

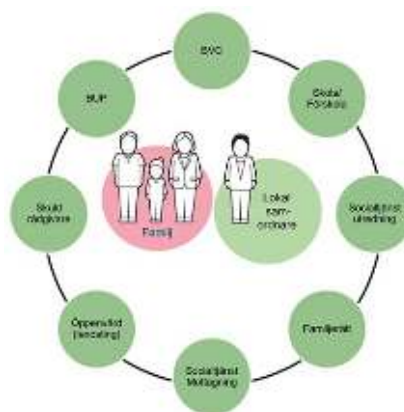
3.2 Samverkansteam

I april 2014 ansökte Stiftelsen Allmänna Barnhuset om medel för att bedriva en försöksverksamhet under 2014 – 2017, ”Samverkansteam för barn och föräldrar i samband med separation”. Ansökan beviljades i maj och försöksverksamheten innebär att nya arbetssätt provas i 5 pilotkommuner med syfte att ge ett tvärprofessionellt samordnat stöd till föräldrar och barn i samband med konflikt eller separation. Barnets situation och behov behöver uppmärksammas och att barnet får rätt till stöd och hjälp i samband med separation och vårdnadstvister.

Målet är att utveckla bättre anpassade arbetsmodeller som involverar både föräldrar och barn i processen i syfte att uppnå en trygg relation mellan barn och föräldrar. Fokus ska vara så långt som möjligt att komma in tidigt, innan konflikten eskalerat. Målgruppen är barn och föräldrar som behöver stöd och insatser i samband konflikt och/eller separation. Men kan också vara föräldrar som redan har separerat där konflikter kvarstår, eller föräldrar som aldrig varit sammanboende men där konflikterna är många och intensiva.

Syftet är att identifiera, anpassa och pröva olika former av information och stödinsatser för både barn och föräldrar i samband med separation med syfte att öka separerade föräldrars förmåga att samarbeta för sina barns bästa. Erfarenheterna ska sedan

spridas för att tas tillvara av övriga kommuner samt andra aktörer i deras arbete med stöd till föräldrar och barn vid konflikt och separation.

De övergripande målen för projektet är;

Barnets perspektiv och barnets rätt till information och delaktighet ska särskilt beaktas genom att;

- 1) Organisera en tvärprofessionell samverkan i s.k. samverkansteam
- 2) Pröva ett systematiskt frågeformulär som ger ett underlag/information om vilket stöd som barn och föräldrar behöver/önskar.
- 3) Erbjuder stöd och insatser till barn och föräldrar i målgruppen
- 4) Förstärka barnets delaktighet

Arbetet i projektkommunerna följs av två forskarteam. Professor Berth Danermarks team vid Örebro universitet följer samverkansprocessen i de fem kommunerna. Professor Maria Erikssons team vid Mälardalens högskola undersöker hur DOORS används och barns och föräldrars erfarenheter.

Resultat

Arbetet i Samverkansteam har under 2016 fortgått såsom planerat. Under året lämnades en ansökan in till Socialdepartementet med en förfrågan om medel för att kunna förlänga arbetet med familjer, en längre summeringstid av projektet och ökad spridningsperiod. Den beviljades vid årsskiftet. Behovet av ökad projekttid berodde på att kommunerna under hösten 2015 var tyngda av ett stort flyktingmottagande, och att de därför inte hade haft möjlighet att prioritera utvecklingsarbetet i den utsträckningen som de hade velat.

Barnhuset har lett utvecklingsarbetet i enlighet med projektplan och bistått de fem projektkommunerna. Tre av kommunerna har haft lokala lärandeseminarier där Barnhusets medarbetare har funnits med och berättat om barns delaktighet och arbetet med tidigt tillgängligt stöd för familjer i konflikt efter separation.

Under hösten hölls ett dialogmöte där representanter från Barnombudsmannen, Makalösa föräldrar, Skilda världar, Familjerättsassocionomernas Riksförening, den nationella samordnaren för den sociala barnavården, Socialdepartementet, Barnrättscentrum vid Stockholms universitet, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd och Domstolsakademin diskuterade erfarenheter av utvecklingsarbetet Samverkansteam. Att särskilt värna om framhölls det samordnade holistiska stödet. En öppen ingång samt att det fanns många vägar in till stödet genom att utvecklingsarbetet just byggde på samverkan mellan de olika aktörerna som kommer i kontakt med familjerna. Ett samarbete med skola och förskola betonades vikten av, då det är barnens naturliga miljö.

De fem kommunerna har satt samman team med företrädesvis olika delar av

kommunens resurser representerade. Arbetet med DOORS har genererat framför allt positiva erfarenheter för såväl professionella som föräldrar. Formuläret beskrivs ge en bred bild snabbt och föräldrar uppfattas känna sig tagna på allvar och lyssnade på. Barnets situation och föräldrars motivation framför teamen att de önskar att DOORS bättre belyste i formuläret. Forskarteamet som följer användandet av DOORS har uppmärksammat att kommunerna använder sig av DOORS på olika sätt. På olika sätt har insatser tillgängliggjorts för teamens föräldrar, det har också handlat om att starta upp ytterligare stöd i kommunen som särskilt riktar sig till målgruppen, såsom gruppverksamheterna Barn i Föräldrars Fokus (BIFF) och Skilda Världar. Teamen har också haft svårigheter att få tillgång till insatser utifrån behovet av att individuellt anpassat stöd behöver föregås av en utredning. Det har kunnat avhjälpas genom enklare utredningsförfaranden eller ansökan. En god erfarenhet har varit att enskilda föräldrar har kunnat erbjudas stöd, stödet förutsätter inte att bägge föräldrarna är motiverade. I arbetet med barns delaktighet har teamen bättre anpassat miljöerna till barn. Man erfar att barnen i stor utsträckning är små och arbetet har varit inriktat på att synliggöra barnets situation.

Preliminära forskningsresultat

Enkätverktyget Spindeln har använts i utvärderingen av samverkan. De mått som handlat om ledningens stöd och engagemang, samverkande parter engagemang, tillgång till resurser och samsyn väckt mest diskussioner. En reflektion under senare delen av året är att flera team uppfattar det som att regelverken inte harmonierar men att man hittar vägar framåt ändå.

I slutet av januari hade 84 barn, 83 föräldrar, 55 familjer och basdata om 450 barn samlats in från pilotkommunerna. De har funnit att fördelar med DOORS är att arbetet kunde bli effektivt då alla får samma frågor på kort tid. Risker och behov blev tydliga och frågorna visade vad som är möjligt att ta upp och prata om, vilket var positivt. Nackdelar som teamen påtalat var att fokus låg på de vuxna och hela barnets

situation inte fångades in. Att det är kompakt och delvis har svårt språk gör att det är svårtillgängligt för en del föräldrar t.ex. de i kris, har annan härkomst eller har kognitiva svårigheter. I flera team påtalades att de fick syn på en hel del genom DOORS men att de sedan inte kunde följa upp med stöd eller vägledning trots att det hade identifierats stödbehov, vilket var frustrerande.

4. Barn i samhällsvård och deras rätt till en god utbildning, utveckling och hälsa

Barn som omhändertas av samhället och placeras i de olika former av heldygnsvård som finns, utgör en riskgrupp för att senare i livet hamna i olika former av svårigheter och utanförskap. De har i högre utsträckning än andra obehandlade eller rent av upptäckta fysiska hälsobrister och sjukdomar, sämre tandhälsa, brist i vårdkontinuitet och samverkan mellan olika huvudmän, exempelvis socialtjänst, skola, sjukvård, symptom på posttraumatisk stress, omsorgsbrist eller känslomässig försummelse, utan att det utreds eller behandlas. De har ofta omfattande kunskapsluckor från tidiga år i skolan, som inte upptäcks förrän i senare delen av grundskolan och möts av felaktiga förväntningar, där svårigheter attribueras till fördomsfulla gissningar av orsaker, eller oreflekterat medlidande.

Barnrättskommittén är bekymrad över att vissa barn inte känner att de har något inflytande i frågor som rör deras tillvaro. Kommittén rekommenderar också Sverige att vidta åtgärder för att säkerställa att principen om barnets bästa utgör grunden i handläggningen och i alla beslut och nämner särskilt de sociala myndigheterna.¹⁷

Barnrättskommittén rekommenderar Sverige att erbjuda systematisk och fortlöpande utbildning till alla personer som arbetar med och för barn.¹⁸

Barnrättskommittén noterar med oro att rätten för barnet att bli hörd är otillräckligt implementerad, bl.a. i samband med socialtjänstens utredningar.¹⁹

Barnrättskommittén är oroad över att stora skillnader kvarstår mellan kommuner, län och regioner när det gäller genomförandet av konventionen, bland annat när det gäller barnfattigdom, tillgängliga resurser till socialtjänsten för barn i riskzonen och skillnaderna i akademiska resultat mellan olika skolor och regioner.²⁰

Kommittén rekommenderar att Sverige säkerställer att situationen för barn som placerats i familjehem eller institutioner, inklusive privata alternativ samt hem för vård och boende inspekteras samt att man vidtar nödvändiga åtgärder för att säkerställa att klagomålsmekanismerna är effektiva, väl kända, oberoende och opartiska för barn som placerats.²¹

¹⁷ CRC/C/SWE/CO/4/punkt 29-30 samt 27-28

¹⁸ CRC/C/SWE/CO/4/punkt 21-22

¹⁹ CRC/C/SWE/CO/5/punkt 19

²⁰ CRC/C/SWE/CO/4/ punkt 11

²¹ CRC/C/SWE/CO/4/ punkt 37

4.1 Barns och ungas brukarmedverkan i den sociala barnvården

Barnhuset har under tiden 2010–2013 drivit ett utvecklingsprojekt i samverkan med sju FoU-regioner. Stiftelsen Allmänna Barnhuset tog initiativ till att kommuner utvecklade arbetssätt och hållbara strukturer för en ökad brukarmedverkan och delaktighet för barn och ungdomar i den sociala barnvården. Så även att utveckla kommuners information till barn och unga om socialtjänsten, utifrån ett barnperspektiv. Barnhuset har därefter fortsatt att bidra till kunskapsspridning av de erfarenheter och arbetssätt som utvecklats inom ramen för utvecklingsarbetet.

Resultat

Stiftelsen Allmänna Barnhuset bjöd i samverkan med Forskning och Utveckling i Sörmland, Cecilia Moore och Ulla Beijer, in till en träff den 20 januari 2016 med anledning av att FoU i Sörmland har startat två forskningscirklar på temat barns delaktighet i den sociala barn- och ungdomsvården och vill knyta uppföljning och utvärdering av cirkarna till ett forskningsprojekt. Syftet med träffen var att informera om cirkarna och forskningsprojektet för att erbjuda andra forskare och FoU-enheter att ansluta sig. Skåne, FoU Nordost och Östergötland anslöt sig till forskningsprojektet och har under 2016 genomfört eller påbörjat egna forskningscirklar.

I december beviljades Ulla Beijer, FoU i Sörmland medel av Stiftelsen Allmänna Barnhuset för forskningsstudien. Syftet är att undersöka om forskningscirklar bidrar till ökad kompetens bland socialsekreterare och till strukturella förändringar inom socialtjänsten i de kommuner som har deltagande forskningscirklar när det gäller

barns och ungdomars delaktighet inom socialtjänsten. Projektet avrapporteras i början av 2018. Resultatet kommer att spridas genom konferenser och seminarium.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har medverkat i ett nationellt samråd inom ramen för den nationella samordnaren, Cecilia Grefves uppdrag kring den sociala barn- och ungdomsvården. Barnhuset har deltagit tillsammans med den nationella samordnaren för den sociala barn- och ungdomsvården, Maskrosbarn, SKL och de regionala utvecklingsledarna, för att ge inspel i planeringen av en spridningskonferens 30 augusti som rör den nationella samordnarens erfarenheter efter ett års arbete och besök i 50 kommuner. Under konferensen arrangerade Barnhuset ett seminarium *Barnets rätt att komma till tals inom den sociala barn- och ungdomsvården* tillsammans med forskarna Maria Heimer och Elisabet Näsman. I konferenshallen hade Barnhuset en utställning med information om Skolfam.

4.2 Barn som är omhändertagna och placerade

Barn som omhändertas av samhället och placeras i de olika former av heldygnsvård som finns, utgör en riskgrupp för att senare i livet hamna i olika former av svårigheter och utanförskap. De har i högre utsträckning än andra obehandlade eller rent av upptäckta fysiska hälsobrister och sjukdomar, sämre tandhälsa, brist i vårdkontinuitet och samverkan mellan olika huvudmän, exempelvis socialtjänst, skola, sjukvård, symptom på posttraumatisk stress, omsorgsbrist eller känslomässig försumma, utan att det utreds eller behandlas.

Socialtjänst är ett kommunalt ansvar och Hälso- och sjukvården är ett regionalt ansvar. När samhället tar över ansvaret för ett barn som placeras innebär det att även uppmärksamma och följa upp barnets hälsa. Det gäller barn som formellt har tillgång till samma hälsovård som alla barn men som i praktiken inte alltid tagit del av denna, annat än i begränsad omfattning, på grund av föräldrars omsorgsbrist. Barn som utreds och placeras av socialtjänsten kan i många fall ha upptäckt ohälsa.

Den övergripande målsättningen är att med redan vunna erfarenheter från Barnhusets tidigare utvecklingsarbeten och andra studier av placerade barns svårigheter eller risker i samhället, utarbeta en metodik för hur barn i samband med placering i HVB eller familjehem kan få sina behov kartlagda på ett systematiskt sätt i syfte att förebygga eller upptäcka tidiga tecken på ohälsa.

Resultat

Under året har Barnhuset undersökt förutsättningarna för att starta ett utvecklings-

arbete för att stärka hälsan för barn i samhällsvård. Undersökningen visar att det just nu pågår flera regionala och mellan-kommunala initiativ och projekt för att förbättra arbete med placerade barns hälsa bland annat i Skåne, Uppsala och Sörmland.

Det pågår även ett utvecklingsarbete på statlig nivå. Socialstyrelsen har gjort en uppdatering av BBIC för att underlätta tvärprofessionellt samarbete mellan socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvård. Uppdatering med stöddokument publicerades på Socialstyrelsens hemsida i februari 2016 och fler uppdateringar väntas.

Regeringskansliet arbetar med att ta fram nya lagförslag på området. I förslaget till ny LVU (SOU 2015:71) föreslår utredaren att syftet med läkarundersökningen förtydligas i lagen. Utredningen föreslår även att en ny bestämmelse införs i SoL om socialnämndens ansvar att, om det inte är nödvändigt, begära en hälsoundersökning i anslutning till att barnet placeras i familjehem eller HVB. Även landstingets skyldighet att erbjuda barnet hälsoundersökning ska enligt utredningen regleras i en särskild lag.

Undersökningen visar att vi behöver bygga vidare på de statliga, regionala och mellan-kommunala initiativ som redan gjorts, hellre än att försöka skapa något helt nytt. Med hänsyn till att det pågående utvecklingsarbete på området har Barnhuset beslutat att avvakta med att starta ett nytt projekt och kommer i stället att integrera satsningen på placerade barns hälsa i det befintliga arbete som pågår i verksamhetens andra områden.

I samarbetet med Forum för Familjevård och Knas Hemma (en ungdomsdriven ideell förening för ungdomar och unga vuxna 13–30 år som bor eller har bott i familjehem) genomfördes ett seminarium på Stiftelsen Allmänna Barnhusets konferensgård, Sättra Bruks Herrgård, under helgen den 30 september -2 oktober 2016.

Seminarieriet var ett led i Forum för Familjevårds projekt ”Framtidsnätverket”. Projektet syftar till att utveckla metoder, som kan ge barn och ungdomar, som bor eller har bott i familjehem eller HVB, möjlighet

att träffas och knyta hållbara kontakter med varandra. Under helgen på Sättra Bruk var temat att diskutera former för att barn och ungdomar som är eller varit placerade kan träffas. En workshop (”Future café”) genomfördes med unga som hade erfarenhet av att ha varit placerade. Stiftelsen Allmänna Barnhuset deltog i samrådsmöten med Socialstyrelsen inför deras förstudie om uppdraget Kunskapsstöd för samtal med barn. Syftet med uppdraget är att ta fram ett gemensamt kunskapsstöd för socialtjänsten och hälso- och sjukvården gällande samtal med barn i åldrarna 0–18 år.

4.3 Skolfam

Arbetsmodellen Skolfam är idag den bäst dokumenterade modellen för att främja en gynnsam skolutveckling för familjehemplacerade barn. Skolfam tillgodoser behov hos barn i familjehemsvård inom området skola men har även potential att inspirera till utvecklingen av arbetsätt för fler utsatta grupper.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har sedan 2008 haft en aktivt stödjande roll i etableringen av Skolfam i Sverige. Barnhuset har understött arbetet lokalt i kommunerna genom att tillhandahålla konferensgård, arrangera konferenser och professionsmöten, projektplats på nätet och ta ansvar för att leda arbetet i den nationella styrgruppen.

”Ni har alltid trott på mig och funnits där för mig”

Ett barn i Skolfam.”

Sedan 2013 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset varit arbetsgivare av den nationella samordnaren, med huvudsakligt uppdrag att administrera, kvalitetssäkra och sprida arbetsmodellen i Sverige.

Stiftelsen Allmänna Barnhusets engagemang i nätverket Skolfam är att ge det stöd till nationell samordning. Skolfam är den arbetsmodell som hittills visat de mest lovande resultaten i arbetet att stärka skolresultat för familjehemsplacerade skolbarn, och genom sitt engagemang i Skol-

fam fyller Barnhuset det behov av samordning som ingen myndighet eller annan organisation har ett uttalat ansvar att ta. Genom detta stärks möjligheterna för Skolfam som arbetsmodell att etableras utan att kvaliteten urvattnas och barns akademiska utveckling fortsätter att äventyras på det sätt som barnrättskommittén påpekar.

Vid årsskiftet 2015–2016 var 26 kommuner anslutna till Skolfam. Dessa var:

Falkenberg, Gotland, Göteborg, Gävle, Helsingborg, Härnösand, Karlskrona, Katrineholm, Kungsbacka, Landskrona, Lidköping, Malmö, Motala, Nacka, Norrköping, Ronneby, Skellefteå, Sollentuna, Stenungssund, Stockholm, Sundsvall, Tjörn, Trollhättan, Uppsala, Varberg och Örebro.

Resultat

Under 2016 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset haft en nationell samordnare anställd på deltid. Fokus i arbetet har varit kvalitetssäkring av modellen samt administration och samordning av nätverket.

Administration/samordning:

I takt med att antalet anslutna kommuner i nätverket ökat infördes under 2016 ett nytt administrativt Årshjul som beskriver hur teammedlemmarna i de olika kommunerna i nätverket möts. Dessa möten sker både regionvis och i ett årsmöte. Styrgruppen för Skolfam består av ledamöter från de fyra regionerna Syd, Väst, Ost och Norr. De har sammanträtt vid fyra tillfällen under 2016. Vid dessa möten är Stiftelsen Allmänna Barnhuset ordförande och samordnaren är föredragande. Barnhuset har under 2016 tillhandahållit Projectplace som en kontaktyta internt i Skolfamnätverket. Projectplace fyller även

funktionen av ett medlemsregister med kontaktinformation till medarbetare.

Spridning och information om Skolfam:

Skolfams nationella samordnare har vid ett par tillfällen deltagit med sin kompetens om familjehemsplacerade barns i samråd på bl.a. Socialstyrelsen och NSPH. Ytterligare tillfällen då Skolfam presenterats har varit på NFBO konferensen, Letterbox Club Sverige samt på regeringens konferens ”Förbättringsresan”.

En konferens om ”Placerade barns skolgång och läsning” har hållits på Stiftelsens konferensgård Sättra Bruk.

Barns delaktighet i Skolfam:

Under 2016 erhöll Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel från regeringen för att vidareutveckla barns delaktighet inom Skolfams arbetsmodell. Syftet med projektet har varit att systematiskt öka barns involvering för utvecklandet av Skolfam. Genom att ge barnen och ungdomarna möjlighet att bidra med ny kunskap om vilka frågor som de upplever relevanta ger detta Skolfam nya och värdefulla perspektiv i utvecklandet av arbetsmodellen.

Projektet om barns delaktighet startade med att inventera hur Skolfams 26 kommuner idag har inkluderat delaktighet för barnen och ungdomarna. Svaren från Skolfam-teamen indikerar att delaktighet för barn är inbyggt i arbetsmodellen. Barn informeras tidigt och löpande under tiden Skolfam pågår. Barn kan säga nej till delar av Skolfam, men för att det ska ske behöver barnet vara berett att stå upp emot vuxna som presenterar Skolfam som en självklarhet.

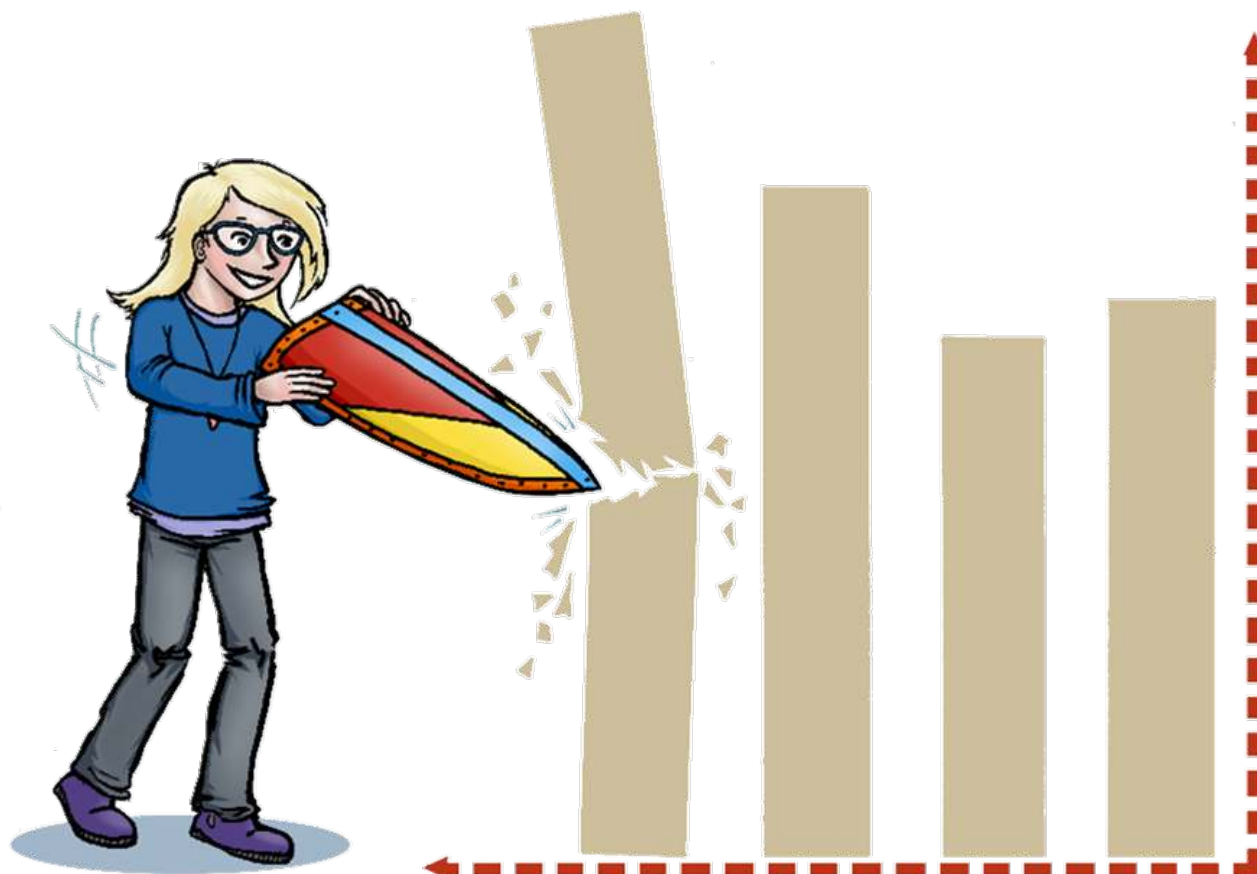
Inflytande över Skolfamplaner och uppföljningsmöten är ett område som barn har formellt utrymme att påverka inom.

Men det krävs en ”motprestation” av barnet för att få sin röst hörd i många fall, oftast genom att närvara och yttra sig på ett möte där nästan alla andra är vuxna som barnet står i starkt beroende till. Somliga Skolfamteam beskriver att de har enskilda möten mellan barn och barnsekreterare mellan uppföljningarna, vilket får anses sänka tröskeln för att barnet ska våga yttra sig, i synnerhet om barnet har kritik att framföra.

Utifrån inventering av det Skolfam gör idag ville Barnhuset se om detta motsvarar barnens erfarenheter och upplevelser av medverkan, de frågor de tycker är viktiga och vad de väljer att prata om i projektet för barns delaktighet.

I resultatet i delaktighetsprojektet har det framkommit hur viktigt det är att ha en direktkontakt med varje barn.

Att Skolfamteamen hittar system att möta varje individ regelbundet och inte ha ett fastställt frågebatteri som de ska svara på. Varje röst måste få berätta och framföra sina egna tankar, funderingar och önskemål. Det blir två delar att individuellt utforma delaktigheten för varje individ och att systematiskt förbättra arbetsmetoden utifrån en anonym sammanställning på både kommunal och nationell nivå.

Fortsatt utveckling inom Skolfam utifrån ny kunskap från barnen

Resultatet från projektet för ökad delaktighet behöver nu spridas till alla 26 Skolfam kommuner. I en fortsatt process under 2017 för att ta vara på de goda exempel som idag finns inom Skolfam och utifrån delaktighetsprojektet utveckla arbetssätt som systematisk ökar barnens delaktighet. En översyn behöver göras utifrån den nya kunskap barnen delgett Skolfam om det medför justeringar i den årliga kvalitetsredovisningen och i Skolfams manual.

Utifrån Skolfams nya kunskap som barnen framfört behöver detta förankras och processas hos alla som arbetar inom Skolfam. Det gäller inom Skolfams nationella styrgrupp, de fyra regionerna, och alla teamen i respektive kommun. En process som kommer behöva ledas, organiseras och samlas ihop för fortsatt arbete och nya beslut. Kvalitetssäkringsrutinerna behöver finnas för att Skolfam ska veta om vi har ökat delaktigheten för barn och ungdomar inom Skolfam.

Kvalitetssäkringsarbetet av projektet:

Styrdokumentet i form av manual och ramverk har reviderats under 2016 utifrån förändringar i organisation och avseende rutiner för avslut av insatsen. På regionmöten har diskussioner skett gällande om modellen passar för ensamkommande flyktingbarn, hur kartläggningen efter två år ska göras samt om de tester som används behöver förändras. Dessa områden kommer att fortsätta diskuteras under 2017.

Socialstyrelsens effektutvärdering gjord av Centrum för Psykiatrforskning presenterades i december 2016. Utvärderingen innehöll en baslinjemätning och en uppföl-

jande mätning 24 månader efter baslinjemätningen i både interventionsgruppen och jämförelsegruppen.

Resultaten pekar mot att Skolfam fungerar som en skyddsfaktor mot negativ utveckling, jämfört med ordinarie kommunalt stöd bland familjehemsplacerade barn i Sverige. Skolfam medför små förbättringar när det gäller perceptuell förmåga, allmän kognitiv förmåga och läsförmåga.

Utifrån det resultatet hölls en forskarhearing för att diskutera hur kvaliteten i arbetsmodellen ska kunna bibehållas och utvecklas. En ny studie kan komma att påbörjas för att mer i detalj få syn på vad som gör Skolfams arbetsmodell framgångsrik.

En kvalitetsenkät och en mer kvantitativt inriktad resultatenkät har distribuerats och analyserats. Årets resultatsammanställning visade att av de första 98 barnen som tagit del av insatsen Skolfam och slutat grundskolan, hade 74 behörighet till gymnasiet, vilket motsvarar 75,5 %. En grov jämförelsesiffra är Socialstyrelsens ”Öppna Jämförelser 2015”, där 55 % av samhällsvårdade barn får behörighet till gymnasiet.

Den årliga resultatenkäten som genomförs efter årskursavlutningen varje år resulterade i uppgifter från teamen om att 654 barn i september 2016 hade fått sin första kartläggning och var därmed inkluderade i Skolfam. Av dessa hade 359 även genomgått sin andra kartläggning, vilket innebär att de varit i Skolfam minst två år och att det finns två mätvärden, vilket skulle göra det teoretiskt, dock inte legalt möjligt, att mäta ett nationellt resultat. 510 barn stod i augusti 2016 i kö för att starta Skolfam. Vi kunde också se att även ensamkommande

flyktingbarn har börjat inkluderas i Skolfam. Det är fortfarande få barn, 45 stycken som fått kartläggningar.

I vissa kommuner genomförs Skolfam som ett tidsavgränsat projekt, där ett tjugotal barn vid ett givet tillfälle identifieras och sedan inkluderas löpande i takt med att teamet hinner kartlägga barnens förutsättningar för skolresultat. I andra kommuner har man en permanent Skolfam-verksamhet där barn inkluderas i samband med att de placeras och är i ”rätt åldersintervall” och i några fall råder en obalans mellan resurser och antalet barn som uppfyller inklusionskriterier, vilket i de fallen medför en kösituation.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att Skolfam fortsätter att leverera förbättrade möjligheter för barn i familjehem att nå behörighet till fortsatta studier. Det finns ett intresse, främst från socialförvaltningar att starta Skolfam runtom i landet. Utmaningarna består i att väcka ett motsvarande intresse i skolförvaltningarna, att rekrytera rätt personal, att hitta en nationell aktör som är beredd att långsiktigt ta ansvar för nätverkets samordning, samt att bibehålla metodens validitet i en verksamhet med stor efterfrågan på motsvarande arbetssätt för andra målgrupper.

Positiva erfarenheter och framgångsfaktorer

Det finns en webbutbildning på Skolfams hemsida som ger information om vad Skolfam är för något. Det finns också ett specifikt spår som vänder sig till barnen i Skolfam. Då ett barn ska starta i Skolfam kan det vara bra att någon ur teamet tittar på Webbutbildningen tillsammans med barnet familjehemmet. På så sätt blir barnen involverade i det arbete som ska påbörjas.

Det flera team påpekar är att handleda familjehemmet om sin roll som skolförälder och att prata med dem om hur de bäst stöttar barnets skolgång ses som en framgångsfaktor. Att stärka familjehemmet före ett skolmöte så att de känner sig tryggare på mötet kan vara det ett familjehem behöver. Då en kartläggning gjorts och resultatet ska återges kan man med fördel göra en separat återgivning till barnet och familjehemmet före mötet på skolan. Uppföljningsmöten på skolan sker med regelbundenhet minst en gång per termin. Då ska barnet bjudas in så att de får möjlighet att välja om de vill vara med på hela mötet, delar av det eller inte alls. Flera team beskriver att de ger ut bokpaket och individanpassade böcker vid olika tillfällen under året.

För skolpersonal kan en framgångsfaktor vara att teamet gör en behovsanalys med pedagogerna före en återkoppling. Det är också bra att återkomma till kartläggningens resultat med jämna mellanrum under arbetets gång för att påminna om barnets styrkor som kanske inte lyfts tillräckligt mycket.

För teamets del kan en samlokalisering, att teammedlemmarna befinner sig på samma arbetsplats t.ex. Socialtjänsten, underlätta samarbete då de befinner sig i samma lokaler.

Utmaningar som beskrivs i arbetet med Skolfam

Det har sedan förra enkäten 2015 varit en stor personalomsättning för både socialsekreterare, skolpersonal och chefer. Detta har lett till att Skolfams förankring riskeras och att det kan bli en ifrågasatt verksamhet bland dessa och att politiker inte efterfrågar resultat av Skolfamarbetet.

Vid en omorganisation kan delaktigheten av arbetet behöva förankras på nytt. Personalomsättningen bland chefer gör också att ledningsstödet till teamen minskar eller uteblir. Även socialsekreterarnas arbetsbelastning medför ett problem.

Andra saker som kan vara en utmaning är den organisatoriska tillhörigheten, om teamet inte är en permanent verksamhet utan drivs som ett projekt. För de team som inte är samlokaliserade kan det vara en svårighet att få till ett fungerande samarbete med socialtjänsten.

Grundutbildning av nya Skolfamteam har genomförts vid ett flertal tillfällen av certifierade utbildare i de fyra regionerna samt

vid ett tillfälle av Nationell samordnare.Handledning av nystartade team har också skett av etablerade team i regionerna. Som ett led i kvalitetssäkringen av Skolfam genomfördes en certifieringsutbildning för nya utbildare i Skolfams arbetsmodell under 2016.

Under 2016 har Göteborgs kommun och Stockholms kommun utökat med fler team vilket innebär att Skolfam vid årsskiftet 2015–16 bestod av 26 kommuner med sammanlagt 38 team. Stockholms stad har fattat beslut att fortsätta utöka med ett nytt team 2017.

5. Barn i migration

För barn som kommer till Sverige med eller utan sina familjer från andra länder är alla artiklar i barnkonventionen aktuella. Barnkonventionen gäller för alla barn och inget barn får diskrimineras på grund av sin eller sina föräldrars hudfärg, kön, språk, religion, funktionsnedsättning, nationella eller etniska ursprung. Barn på flykt har rätt till sin identitet, innefattande medborgarskap, namn och släktförhållande samt rätt till skydd och bistånd. FN:s kommitté för barnets rättigheter sammanfattade slutsatser konstaterar att det finns brister i hur Sverige implementerar barnkonventionen i praktiken. Kommittén uppmanar Sverige till att förstärka insatserna mot diskriminering, att barnets bästa ligger till grund i alla beslutsprocesser, i synnerhet i asylprocesser, och att barnet får sin röst hörd i praktiken.²²

*”Det jag vill säga till andra människor
som är papperslösa är: Bli inte hopplösa
och var modiga!”*

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under flera års tid lämnat bidrag till forskning som bedrivits av Henry Ascher, professor, och Åsa Smith, doktor i socialantropologi, avdelningen för samhällsmedicin och folkhälsa, Sahlgrenska Akademin, Göteborgs universitet. Projektets syfte har varit att öka kunskapen om papperslösa barns och ungas hälsa och utveckling genom att få en djupare förståelse för deras situation, hur de själva uppfattar den och vilka olika metoder barn använder för att möta vardagens utmaningar. Stiftelsen Allmänna Barnhusets övergripande mål med arbetet har varit att barn som söker asyl eller är papperslösa i Sverige ska erbjudas en god livssituation och att deras rättigheter ska tillgodoses enligt barnkonventionen.

Barnrättskommittén är oroad över att inte alla barn har tillgång till utbildning och hälso- och sjukvård (papperslösa och

gömnda barn). Kommittén rekommenderar att Sverige garanterar alla barn, inklusive barn utan ID-handlingar, rätt till hälso- och sjukvård på samma villkor som barn som lagligen vistas i landet. Kommittén är också fortsatt bekymrad över att asylsökande och invandrande barns bästa inte i tillräcklig grad beaktas i handläggningen av asylärendena. Sverige rekommenderas företa lämpliga och effektiva åtgärder för att säkerställa att principen om barnets bästa utgör grunden i handläggningen och i alla beslut, i synnerhet beträffande asylärenden som rör barn, bland annat att erbjuda regelbunden utbildning av personal hos Migrationsverket och hos de sociala myndigheterna.

Resultat

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under 2016 prioriterat att sprida kunskap om barn som lever som papperslösa i Sverige.

²² FN:s kommitté för barnets rättigheter (2015), Sammanfattade slutsatser och rekommendationer avseende Sveriges femte periodiska rapport. http://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/barnets-rattigheter/sammanfattande-slutsatser-och-rekommendationer-avseende-sveriges-femte-periodiska-rapport_svensk-oversattning.pdf

Målsättning i vårt arbete har främst varit att samla och sprida aktuell kunskap från forskning och praktik om papperslösa barn, deras livssituation och hur deras rättigheter kan tillgodoses.

På Barnrättsdagarna 2016 släppte Stiftelsen Allmänna barnhuset tillsammans med forskarna Henry Ascher och Åsa Smith rapporten "Bli inte hopplösa - En studie om vardagsstrategier hos barn på flykt i en papperslös situation" som ett resultat av forskningsprojektet Barns val av vardagsstrategier: Hälsa, välbefinnande och utveckling.

Rapporten bygger på en studie om barns egna vardagsstrategier i en papperslös situation. Under närmare två år följde författarna 19 barn i skolåldern som sökt asyl med sina föräldrar, fått avslag och gått "under jord" för att förhindra att de skulle bli utvisade till det land de flytt. Syftet med forskningsstudien var att ta reda på hur barn i papperslöshet själva uppfattar sin situation och vad de gör för att hantera den.

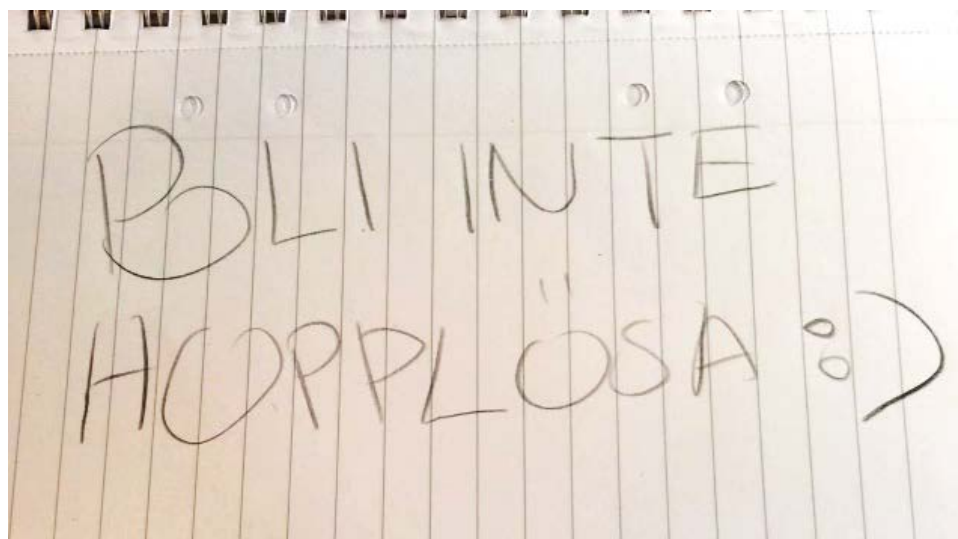
Studien visar att barnens tillvaro till stora delar präglades av en extrem utsatthet men att de också hade en förmåga att möta utsattheten med handling. Handlingsstrategierna var dels praktiskt-logiska för att försöka minska effekterna av hot och risker, dels psykosociala för att förminska den psykiska pressen på dem själva och närstående. Barnen levde ofta i påtaglig fattig-

dom även i relation till jämnåriga i de områden de bodde i och som utmärktes av ekonomisk utsatthet. Många barn saknade basala förnödenheter såsom mat, kläder och husrum. Barnen var medvetna och djupt oroad över det och hade också strategier för att dölja sin och familjens ekonomiska utsatthet gentemot omgivningen.

Barnhuset genomförde även ett seminarium på Barnrättstorget under Almédalsveckan i Visby i samarbete med forskare Henry Ascher och Åsa Smith där resultaten från rapporten presenterades.

I både seminariet på Barnrättsdagarna och på Barnrättstorget visades de digitala berättelser som tagits fram i en workshop med papperslösa barn och ungdomar där de fick möjlighet att berätta om sina liv och erfarenheter. De fyra digitala berättelserna har publicerats på www.allmanna-barnhuset.se och på www.youtube.com/barnhuset där de spelats drygt 300 gånger.

Under 2016 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset deltagit i två barnrättsdialoger, som bland annat hade fokus på ensamkommande barn, som arrangerats av Socialdepartementet. Vi har även genomfört en omvärldsbevakning och kunskapssammanställning med syftet att identifiera aktuell information kring ensamkommande barn och ta ställning till om den ska sammanställas på webbplatsen.

6. Barn till förälder som har psykisk eller somatisk sjukdom, missbruk eller funktionsnedsättning

Barnrättskommittén rekommenderar Sverige att erbjuda systematisk och fortlöpande utbildning i mänskliga rättigheter, inklusive barnets rättigheter till alla personer som arbetar med och för barn och i synnerhet barnen själva.²³

”Om man har en fråga som ens förälder inte kan svara på, då vill man ju veta svaret.”

Kommittén är fortfarande bekymrad över att vissa barn inte känner att de har något riktigt inflytande i frågor som rör deras tillvaro i samhället. Kommittén rekommenderar konventionsstaten:

- att fortsätta att inom familjen, skolor, institutioner, domstolar och förvaltningar främja och underlätta, även genom lagstiftning, respekten för barns åsikter och barns deltagande
- i frågor som påverkar dem, i enlighet med artikel 12 i konventionen,
- att säkerställa att vuxna som arbetar med barn har utbildats att konkret kunna erbjuda de barn som har förmåga att uttrycka sina åsikter lämpliga möjligheter att göra detta,
- och att barnens åsikter tillmäts betydelse/.../²⁴

Kommittén är oroad över det stora antalet barn som blir lidande på grund av föräld-

rarnas narkotikamissbruk. Konventionsstaten bör stärka insatser för att erbjuda barn och föräldrar korrekt och objektiv information om de skadliga konsekvenserna av missbruk av alkohol, narkotika och andra ämnen, samt även säkerställa att alla barn som drabbats av föräldrarnas missbruk får stöd och hjälp.²⁵

Barn som är anhöriga till föräldrar med missbruk, psykisk sjukdom, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom, är en sedan länge en känd riskgrupp för att utveckla egen ohälsa. Anhöriga barns rättigheter stärktes 2010 med en särskild bestämmelse i hälso- och sjukvårdslagen. Enligt bestäm-

²³ CRC/C/SWE/CO/4/punkt 21-22

²⁴ CRC/C/SWE/CO/4/ punkt 29-30

²⁵ CRC/C/SWE/CO/4 /punkt 48-49.

melsen är hälso- och sjukvårdens verksamheter och dess personal skyldiga att särskilt beakta barnets behov av information, råd och stöd. Det finns även starkt stöd för fler personalgrupper att uppmärksamma målgruppen både i socialtjänstlagen och barnkonventionen.

Barnhuset startade 2011 ett utvecklingsarbete med namnet BRA, Barns Rätt som Anhöriga, för att stödja implementeringen av bestämmelsen i hälso- och sjukvårdslagen och bidra till att alla barn som tillhör målgruppen uppmärksammas och får sina rättigheter tillgodosedda.

Målgrupp är barn 7 till 18 år som har en förälder eller annan vuxen omsorgsperson med missbruksproblem, psykisk sjukdom, psykisk- eller intellektuell funktionsnedsättning, en allvarlig fysisk sjukdom/skada eller som avlider. Ledstjärna för utvecklingsarbetet är att se barnet som subjekt och aktör med rätt att få uttrycka sitt eget behov av information och stöd.

Ett program för ett läger och en struktur för individuella samtal med barn togs fram i samband med en pilot (vt 2012-vt 2013) där personal från två kommuner och en råd- och stödenhet på ett sjukhus deltog. Utvecklingsarbetet har efter piloten koncentrerats på den individuella delen av modellen, BRA-samtal. En utbildning och ett utbildningsmaterial har tagits fram och personal, både från hälso- och sjukvård och kommunal verksamhet, har utbildats i regioner i Sverige. Regionala utbildare i BRA-samtal finns nu även på flera håll i landet.

BRA-samtal är utformade för att stödja personal inom kommuner, landsting/regioner och idéburna organisationer i hur de kan gå tillväga när de pratar med föräldrar

och barn för att uppmärksamma barnens rätt till information, råd och stöd.

Resultat

Under året har arbetet koncentrerats på att stödja spridningen och implementeringen av BRA-samtal i de regioner som påbörjat utbildning av personal. I mars genomfördes en ledarutbildning på Sättra Bruks Herrgård för tretton personer som ska bli utbildare i BRA-samtal i regionerna, Kronoberg, Halland, Jämtland Härjedalen och Norrbotten. De regionala utbildarna har därefter fått handledning och stöd vid genomförandet av sin första utbildning i BRA-samtal på hemmaplan.

FoUrum i Region Jönköpings län har under året genomfört två utbildningsomgångar med personal, främst från missbruk och psykiatri, i samarbete med Barnhuset. Barnhuset erbjöd även en öppen utbildning för enstaka deltagare från olika verksamheter, i Stockholm. Flera av deltagarna anmälde intresse för att delta i nästa års ledarutbildning.

Arbetet med att rekrytera deltagare till en forskningsstudie av hur implementeringen av BRA-samtal fungerar har pågått under året. Det har visat sig vara svårt att få personer att delta i datainsamlingen. För att underlätta deltagandet har designen för utvärderingen förändrats och tidsplanen har reviderats.

På Barnrättsdagarna i Örebro hölls ett välbesökt seminarium med titeln *BRA-samtal – ett verktyg för att anhöriga barn ska kunna komma till tals och få sina rättigheter tillgodosedda*.

En nätverksträff med utbildare i BRA-samtal ägde rum i Stockholm i augusti. Ett PM för BRA-samtals användning i skolan

har tagits fram. Kriterier för att kunna benämna arbetssättet för BRA-samtal har tagits fram:

- Att prata med barnet och förälder/vårdnadshavare om barnets rättigheter som anhörig
- Att visa och ta hjälp av BRA loggan, broschyrer och verktyg för samtalet, när barnet vill
- Att benämna det som kan vara svårt och annorlunda för barnet
- Att erbjuda barnet enskilda samtal för att barnet ska få möjlighet att komma till tals
- Att det är barnet som tackar ja eller nej och bestämmer vad ni ska prata om
- Att ta det barnet säger på allvar och vara beredd att sätta barnets bästa i främsta rummet

"Det kanske låter barnsligt, men att man får en chans att slappna av och uttrycka sig. Och skriva ner allting, skriva ner hur... Du har det på pränt. Det kan vara bra och ha där. För då får man, då är det på pappret, då är det inte i dig."

7. Forskning

Barnhuset beviljar forskning till barn i samhällsvård, barn i riskmiljöer och barn med särskilda behov på grund av social utsatthet. Projektet ska ha ett tydligt barnperspektiv och innebära nytta för praktiken. Forskning i projekt med kortare tidsmässig och ekonomisk omfattning prioriteras. Forskningsansökningarna bereds av Barnhuset tillsammans med tre forskare från styrelsen och ansökningsförfarandet samt handläggningen sköts via databasen digi-Plant AB.

En viktig del i arbetet med de beviljade projekten är att aktivt vara med och sprida den generade kunskapen. Detta görs genom att anordna konferenser, seminarier och publicera forskningsrapporter. Vi har under 2016 fortsatt arbetet med utvecklandet av en databas för Barnhusets forskning där det ska gå att läsa om alla avslutade och pågående projekt, samt på ett enkelt sätt kunna ladda ner rapporter och andra publikationer. Databasen kommer att göras tillgänglig på Barnhusets hemsida under 2017.

7.1 Inkomna rapporter under 2016 från forskningsprojekt

Under 2016 inkom det 8 rapporter och andra publikationer från 8 projekt. Dessa projekt hade beviljats medel mellan 2012–2015.

1. Bli inte hopplösa. En studie om vardagsstrategier hos barn på flykt i en papperslös situation. <http://www.allmannabarnhuset.se/wp-content/uploads/2016/04/Bli-inte-hoppl%C3%B6sa-publicerad1.pdf>

Projektets namn: Barns och ungas val av vardagsstrategier i utsatta situationer: Hur påverkas hälsa, utveckling och välbefinnande? En studie av papperslösa barn.

Författare: Henry Ascher & Åsa Wahlström Smith.

2. Mamma trots allt.

http://www.lul.se/Global/HOH/SUF_kunskapscentrum/Mamma%20trots%20allt/Rapport-MammaTrotsAllt140429.pdf

Projektets namn: Utvärdering av stödgrupp för föräldrar med barn i samhällsvård.

Författare: Gunnel Janeslätt, Päivi Adolfsson, Karin Jöreskog & Lydia Springer.

3. Populärvetenskaplig sammanfattning till Barnhuset samt Young carers in Sweden: a pilot study of caring amount and consequences of caring. Manuscript. Samt oral presentation "Young carers in Sweden" XXIst ISPCAN International congress, Calgary, Canada, 28-31 augusti, 2016.

Projektets namn: Utveckling av instrument för att kunna identifiera och stödja barn som har omsorgsansvar i sin familj.

Författare: Ulrika Järkestig Berggren, Ann-Sofie Bergman, Maria Eriksson & Gisela Priebe.

4. Emotional kinship care and neutral non-kinship care – the struggle between discourses. Publicerad i Child & Family Social Work, 2016. Doi: 10.1111/cfs.12328.

Projektnamn: Våld mellan föräldrar med dödlig utgång. En studie om socialsekreterares bedömningar och argument kring olika rättsliga handlingsalternativ och barns behov.

Författare: Lina Ponnert.

5. 'I felt a little bubbly in my tummy': eliciting pre-schoolers' account of their health visit using a computer-assisted interview method. Publicerad i Child Care Health Development, 42(1): 87–97. Doi: 10.1111/cch.12293.

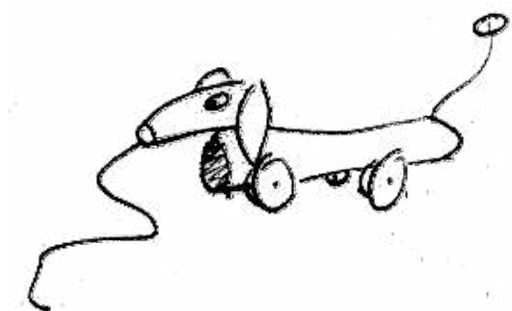
Projektnamn: Lyssna på mig! Utvärdering av en ny metod för att öka barns delaktighet.

Författare: Pär Bokström, Karin Fängström, Steven Lucas & Anna Sarkadi.

6. Barnens advokater. Rapport om barnhälsovårdens arbete med att uppmärksamma våld i nära relationer – en kartläggning av attityder, kunskap och praxis.

Projektnamn: Hur kan barnhälsovården uppmärksamma och ge stöd till barn som exponeras för våld i nära relationer?

Författare: Lene Lindberg, Åsa Heimer & Steven Lucas.

7. Slutrapport samt populärvetenskaplig sammanfattning till Barnhuset samt artikelutkast som presenterats vid Barn och ungdomsvetenskapliga institutionen, Stockholms Universitet och vid the 2016 American Society of Criminology Meeting i New Orleans, november 2016.

Projektnamn: Att vara inlåst: barn i tvångsvård och berättandets praktik.

Författare: Mats Börjesson & Anna Gradin Franzén.

8. Slutrapport samt populärvetenskaplig sammanfattning till Barnhuset samt vetenskaplig artikel som skickats till internationell vetenskaplig tidskrift.

Projektnamn: Familjehemsplacerade barns hälsa och livssituation – en studie byggd på elevernas hälsosamtal med skolsköterskor.

Författare: Staffan Jansson, Ulla-Britt Eriksson & Lisbet Engh.

7.2 Forskningsprojekt som beviljats medel för år 2016

Under verksamhetsåret 2015 kom det in sammanlagt 37 ansökningar om forskningsanslag för 2016.

Ansökningarna bedömdes först utifrån om de tillhörde Barnhusets forskningsområde. Bedömningssteg två innebar att de kvarvarande ansökningarna lästes av alla i bedömningsgruppen och bedömdes utifrån de riktlinjer och kriterier som styrelsen antagit.

Totalt beviljades 7 projekt forskningsanslag om 1 850 000 kr. Utöver detta beviljades 150 000 kr från Stockholmsfonden. Den totala summan för de 8 beviljade projekten var därmed 2 000 000 kr.

1. Familjehemsplacerade barns skolsituation och behov av stöd i skolan – en befolkningsstudie byggd på elevernas hälsobesök hos skolsköterskan

Huvudsökande: Ulla-Britt Eriksson, docent, universitetslektor, Institutionen för hälsvetenskaper, Karlstads Universitet.

2. Funktionshindrade barn och ungas upplevelser av delaktighet i handläggarmöten med utgångspunkt från ett brukar- och handläggarperspektiv.

Huvudsökande: Ulla Forinder, lektor, NVS (neurologi, vårdvetenskap och samhälle), Karolinska institutet och Akademien för hälsa och arbetsliv (AHAI), i Gävle.

3. Svenska medlingsmetoder för unga: intention och praktik.

Huvudsökande: Maritha Jacobsson, universitetslektor, Institutionen för socialt arbete, Umeå universitet.

4. Åttonde uppföljningen av barn i samhällsvård – nu i 34–39-årsåldern.

Huvudsökande: Gunvor Andersson, seniorprofessor, Socialhögskolan, Lunds universitet.

5. Utvärdering av 'Botkyrka YAP' (Youth Advocate Programmes).

Huvudsökande: Tina Trygg, Socialförvaltningen, Botkyrka Kommun.

6. En politik för barns bästa eller familjepolitik? Målkonflikter i socialtjänstens arbete med utsatta barn.

Huvudsökande: Maria Heimer, fil.dr., Statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet.

7. Barn och ungas plats i familjevåldets responsnätverk – en explorativ studie.

Huvudsökande: Margareta Hydén, professor, Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier, Linköpings universitet.

8. Våld mellan ungdomar i nära relationer – ihbt-ungdomars upplevelser.

Huvudsökande: Carolina Överlien, lektor, institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet.

8. Kunskapsspridning i digitala kanaler

Barnhuset har till uppgift att sprida kunskap från forskning och praktik för att stärka barn i socialt utsatta livssituationer. Vi tillgängliggör aktuell kunskap för forskare, professionella som möter barn och unga samt till beslutsfattare och allmänhet.

Barnrättskommittén rekommenderar att Konventionsstaterna åtar sig att genom lämpliga och aktiva åtgärder göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland såväl vuxna som barn.²⁶

För att kunna kommunicera så kostnads-effektivt som möjligt med våra olika målgrupper satsar Barnhuset mycket på digital informations- och kunskapsspridning. Digital kommunikation innebär också stora möjligheter att kunna rikta och anpassa de budskap vi vill nå ut med till olika målgrupper. Barnhuset ska upplevas som en aktör med stor och aktuell kunskap inom våra respektive kunskapsområden och informationen ska vara intressant och korrekt förmedlad.

Barnhuset kommunicerar med hjälp av sju olika webbplatser, tre Facebook-konton, Twitter och nyhetsbrev.

Resultat

Det mesta av Barnhusets verksamhet förmedlas via huvudsajten www.allmanna-barnhuset.se. Under året 2016 har vi haft 33 419 unika besökare på webbplatsen som tillsammans har tittat på 140 549 sidor och laddat ner 5 784 pdf:er av Barnhusets böcker.

Genom sociala medier skapas möjligheten att få mer personliga relationer med Barnhusets målgrupper och följare. Barnhuset sprider kontinuerligt information om pågående verksamhet via sociala medier, inte sällan genom bilder och mer personliga texter om verksamheten. Aktiviteterna i sociala medier, Facebook och Twitter, ökade markant under 2016. På Facebook nära dubblerades antalet följare, för andra året i rad. Totalt besöktes Barnhusets webbplats av 6 025 unika användare som klickat sig vidare från ett inlägg på Facebook eller Twitter.

För att få spridning på det som vi publicerar på våra webbplatser använder vi oss i stor utsträckning av vårt nyhetsbrev. Under 2016 har vi skickat ut sju nyhetsbrev till drygt 4 300 prenumeranter vid varje utskick. Nyhetsbreven öppnas av drygt 35 % av prenumeranterna och 30 % klickar sig vidare till Barnhusets webbplats. Andelen läsare och klick är dock troligen högre eftersom det är möjligt att läsa nyhetsbrevet och klicka sig vidare från mailboxens läsfönster utan att öppna det.

²⁶ CRC/C/SWE/CO/4/punkt 21-22

9. Kunskapsspridning genom mötesplatser

Barnhuset har till uppgift att sprida kunskap från forskning och praktik för att stärka barn i socialt utsatta livssituationer. Att arrangerara mötesplatser för erfarenhetsutbyten har visat sig vara en framgångsrik metod för att tillgängliggöra aktuell kunskap för forskare, professionella som möter barn och unga samt beslutsfattare och allmänhet.

Genom att arbeta aktivt med att skapa mötesplatser för professionella ökar vi möjligheten till kunskapsuppbyggnaden och lärandet mellan myndigheter, ideella organisationer, kommuner, landsting och regioner inom ramen för Stiftelsen Allmänna Barnhusets projekt och temaområden.

De mötesplatser som anordnas av Stiftelsen Allmänna Barnhuset har som mål att uppmana och stödja olika verksamheter, myndigheter och organisationer att arbeta utifrån ett barnrättsperspektiv. Det innebär att både den enskilda medarbetaren och hela verksamheten arbetar rättighetsbaserat och har strategier för arbetet med att genomföra barnkonventionen.

9.1 Barnrättsdagarna

Barnrättsdagarna är en ledande mötesplats för alla som arbetar med barnrättsfrågor. Bakom denna satsning står, Barnrättsakademien, Barnhuset och Barnombudsman-

nen. Det huvudsakliga syftet är att via tematiserade årliga konferenser sprida kunskap och inspirera till ett fördjupat arbete med att genomföra barnkonventionen. Barnrättsdagarna är en kongress där Barnhuset sprider kunskap om barn i utsatta livssituationer från forskning, praktik och utvecklingsprojekt inom ramen för Barnhusets verksamhet.

Arbetet med Barnrättsdagarna utgår alltid från barnrättskommitténs rekommendationer.

Resultat

Tema för 2016 års Barnrättsdagar var ”Barnkonventionen som lag i praktiken”. Sverige ratificerade barnkonventionen redan 1991 och är därmed folkrättsligt bundna att implementera barnkonventionen. När en stat ratificerar barnkonventionen förbinder den sig enligt internationell rätt att genomföra den. Enligt artikel 4 i barnkonventionen ska staten vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och andra åtgärder för att genomföra barnets rättigheter. Det är staten som tar på sig skyldigheten, men alla samhällssektorer, även barnen, måste engageras i uppgiften att genomföra konventionen, enligt FN:s kommitté för barnets rättigheter (kommittén). Enligt kommittén är det av grundläggande betydelse att säkerställa att all nationell lagstiftning stämmer överens med konventionen och att konventionens principer och bestämmelser ska kunna tillämpas direkt och genomföras på ett lämpligt sätt. Ett antal åtgärder är även nödvändiga

för att genomföra konventionen i praktiken, såsom utveckling av särskilda strukturer och tillsyn, utbildning och andra verksamheter inom statsförvaltning, parlament och rättsväsende på alla nivåer.²⁷

barnkonventionens ställning i Sverige är nu närmare än någonsin att stärkas genom att den kommer att bli en del av svensk lagstiftning. Regeringen har tillsatt en utredning för att göra en kartläggning inom särskilt angelägna områden av hur tillämpningen av lagar och andra föreskrifter stämmer överens med barnets rättigheter enligt barnkonventionen samt de tilläggsprotokoll som Sverige har tillträtt. Genom att göra barnkonventionen till lag ökar sannolikheten för att den tillämpas i praktiken, det vill säga vid åtgärder och beslut i domstolar, statliga myndigheter och inom kommuner och landsting. Barnkonventionen som lag skulle även öka förutsättningarna för att barnkonventionen beaktas och tillämpas också när det gäller områden där svensk lag inte anpassats till konventionen. Vidare skulle barnkonventionen som lag innebära att tjänstemän och beslutsfattare på olika nivåer tvingas öka sin kunskap om barnkonventionen och de barnrättsliga utmaningar som finns och som barnrättskommittén återkommande betonat i sina rekommendationer till Sverige.²⁸

Övergripande frågeställningar för Barnrättsdagarna 2016 var vilka förändringar som kommer att krävas inom olika samhällssektorer för att leva upp till barnkonventionens stärkta ställning som lag och vilka praktiska konsekvenser detta får inom olika yrken och på olika nivåer. (Exempelvis inom förskola, skola, hälso- och

sjukvård, socialtjänst och rättsväsende). Frågeställningar som belystes var:

- Hur påverkas Sverige på nationell nivå
- Hur påverkas olika samhällsstrukturer/arenor
- Hur påverkas den egna organisationen
- Hur påverkas jag i min yrkesroll
- Hur påverkas barnen

Arbetet med Barnrättsdagarna pågår under hela året och utgörs av utvärdering av genomförd kongress, planering av nästa års kongress; innehåll, form, genomförande, administration, marknadsföring samt kontinuerlig uppdatering av hemsidan www.barnrattsdagarna.se.

Barnrättsdagarna 2016 samlade 1 238 deltagare, huvudsakligen personer som arbetar i verksamheter som rör barn. Barnrättsdagarna 2016 hade som mål att belysa hur vi tillsammans kan lyfta oss så att barnkonventionen gäller alla barn i Sverige. Deltagarna fick ny kunskap om vad barnkonventionen som lag innebär för Sverige på en strukturell nivå, kunskap om barnrättsliga utmaningar i Sverige, idéer och metoder om hur de kan använda barnkonventionen i deras yrkesroll framöver. De fick även möjlighet att reflektera över vad barnkonventionen som lag ställer för krav på dem i deras yrkesroll framöver.

Sammanfattningar från föreläsningarna och seminarierna, bilder, citat och presentationer publicerades löpande under hela kongressen på Barnrättsdagarnas webbplats. Under själva konferensen hade webbsidan 922 respektive 1 206 besökare.

²⁷ CRC/CG/2003/5, punkt.1 (Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 2 (2003) Allmänna åtgärder för genomförandet av konventionen om barnets rättigheter (artikel 4,42 och 44.6)), Handbok om barnkonventionen, UNICEF, 2008

²⁸ Barnombudsmannens tillägsrapport till FN:s kommitté för barnets rättigheter angående Sveriges femte periodiska rapport, s 2.

Under april månad hade sidan 4 372 unika besök.

69 procent av deltagarna som besvarade enkäten efter Barnrättsdagarna var helt eller mycket nöjda med Barnrättsdagarna 2016 som helhet. 78 procent av deltagare anser att de fått med sig ny kunskap om vad barnkonventionen som lag innebär för Sverige på en strukturell nivå. 85 procent av de svarande anger att de kommer att rekommendera andra att anmäla sig till Barnrättsdagarna 2017.

Stiftelsen Allmänna Barnhusets Stora Pris delades ut under Barnrättsdagarna 2016. Stora Priset delas ut varje år till den eller de som genom banbrytande insatser främjat barns och ungdomars sociala förhållanden i vårt land. Pristagarna erhöll 100 000 kronor vardera som förutsätts skänkas till någon verksamhet inom området sociala insatser för barn och ungdom.

Barnhusets pristagare 2016 var *Cecilia Kjellgren, lektor vid Linnéuniversitetet, och föreningen Barnrättsbyrån.*

Arbetet för 2017 års barnrättsdagar påbörjades genom att temat Barnrättsperspektiv på migration, integration och inkludering sattes. Programmet för 2017 arbetades fram och marknadsföringen inleddes.

9.2 Barnrättstorget

Barnrättstorget är en plats för kunskaps-spridning och kunskapsutbyte om barnrättsfrågor i Almedalen. Vårdorganisationer för Barnrättstorget har varit Barnrättsakademien, Barnombudsmannen och Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Genom att samla myndigheter och andra viktiga aktörer på samma plats får besökare lättare att hitta barnrättsfrågorna i Almedalen och

det bidrar till att hålla nere kostnaderna för allas medverkan i Almedalen. Barnhuset medverkar under Almedalsveckan för att sprida kunskap om Barnhusets verksamhet och för att sätta barnrättsfrågorna på agendan.

Resultat

Barnrättstorget hölls i Gotlands konstmuseum och var öppet för besökare från den 4 juli till den 8 juli. Stiftelsen Allmänna Barnhuset medverkade för tredje gången som en av arrangörerna till Barnrättstorget tillsammans med Barnombudsmannen. Förutom värdskapet på Barnrättstorget arrangerade Barnhuset fyra egna seminarier, två taltsamtal och fem taltsamtal tillsammans med Barnombudsmannen:

1. Panelsamtal om barnkonventionen som lag
2. Seminarium om barn till föräldrar med kognitiva svårigheter
3. Seminarium om placerade barns rätt till utbildning
4. Panelsamtal om placerade barns rätt till utbildning
5. Seminarium om kompismaterialet med fokus på förebyggande arbete mot sexuella övergrepp

6. Panelsamtal om barnen som lagen glömde – sexuella övergrepp
7. Filmvisning och panelsamtal om barn med skyddade personuppgifter - Filmen Spöket visades
8. Panelsamtal om hur vi kan arbeta för att förebygga allt våld mot barn
9. Seminarium om barn som lever papperslösa i Sverige med fokus på rapporten Bli inte hopplösa.
10. Panelsamtal om barn på flykt

Nytt för 2016 var panelsamtalen i tältet utanför museet som gav möjlighet till ökad synlighet för Barnrättstorget och en arena för samtal med politiker. Tältet blev även mer en mötesplats för planerade och spontana samtal i anslutning till seminarierna med fokus på barnrättsfrågor.

Antalet medverkande myndigheter och organisationer på Barnrättstorget minskade till 25 jämfört med 31 året innan. Antalet seminarier ökade däremot till 49 genomförda seminarier och tältsamtal jämfört med 36 året innan och 28 året innan dess.

Antalet deltagare på Barnrättstorgets seminarier har ökat stadigt sedan flytten till Konstmuseet. 2016 besöktes Barnrättstorgets seminarier av 1 805 deltagare jämfört med 1 600 året innan. Både besökare och deltagare har gett positiv respons gällande 2016 års arrangemang. Samtliga medverkande myndigheter och organisationer har svarat att de var mycket nöjda med Barnrättstorget som helhet.

9.3 Nordiska Barnavårdskongressen

Nordiska Barnavårdskongressen, NBK, är ett långvarigt nordiskt samarbete med organisationer från varje nordiskt land där Barnhuset är svensk huvudman. De övriga

nordiska samarbetsorganisationerna är; Boernesagens Faellesråd, Danmark, Barnaverndarstova Färöarna, Centralförbundet för barnskydd, Finland, Barnaverndarstova, Island och Norsk Barnavernsamband, Norge. NBK genomförs var tredje år och värdskapet alternerar mellan länderna. Syftet är att sprida kunskap om forskning och utveckling från nordiska länderna inom det sociala barnavårdsområdet för att lära av varandra.

Resultat

Barnhuset deltog på styrgruppens utvärderings- och planeringsmöte i Helsingfors 6 - 7 april 2016. Vid mötet framkom att kongressen i Åbo 2015 genomfördes enligt planeringen med gott resultat. Styrgruppen var enig kring att de nordiska länderna har mycket att lära av varandra och att alla har stora utmaningar och gemensamma frågor inför framtiden. Programmet var mångsidigt och temat för kongressen var ”Barnets bästa i ett nordiskt perspektiv – goda exempel och utmaningar” var mycket aktuell. Temat för nästa kongress på Island den 5 – 9 september 2018 kommer att vara ”Safety for children – new thinking – new approaches”.

Kongressens upplägg och form diskuterades samt olika förbättringsförslag. För att nå ut till fler är tydlighet kring målgrupp och kongresspråk viktig samt att både föreläsare och moderatorer är väl förberedda. Det är också angeläget att kongressdeltagarna får tillfälle att mötas för erfarenhetsutbyte. Nästa planeringsmöte äger rum den 6 - 7 april 2017 i Reykjavik. Detaljer kring programmet kommer att diskuteras och vad varje land ska bidra med i form av plenarföreläsare och workshops.

10. Samverkan och samarbeten med andra aktörer

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har som ambition att samverka och samarbeta med ett stort antal aktörer för att uppnå maximal nytta för barn i utsatta situationer.

10.1 FoU nätverket

Barnhuset har under ett antal år samordnat ett nätverk för socialtjänstens FoU-enheter över landet som arbetar med sociala barn och ungdomsfrågor. Syftet är att samverka kring kunskapsspridning och utvecklingsfrågor för att öka kunskapen hos professionella och förbättra situationen för barn och ungdomar.

Resultat

Barnhusets nätverk för FoU-enheter samlades den 7–8 juni på Sättra Bruks Herrgård. Årets träff behandlade två teman; placerade barn och ungdomars hälsa och situationen för ensamkommande flyktingbarn. Varje tema inleddes med en föreläsning. Den första eftermiddagen berättade Rikard Tordön om kunskapsläget när det gäller hälsa för barn i samhällsvård. Den andra dagen deltog föreläsare från Ensamkommandes förbund.

10.2 Familjecentraler

Familjecentralen är en viktig mötesplats för främst små barn och deras föräldrar. Familjecentralerna kan se lite olika ut men oftast bygger den på den öppna förskolan i nära samverkan med Mödra- och barnhälsovården samt förebyggande socialtjänst. Syftet är att erbjuda ett samordnat och tidigt föräldrastöd och uppmärksamma barn och föräldrar i behov av mer riktat stöd. Barnhuset har under lång tid

samarbetat med styrelsen för Familjecentralernas förening FFFF samt arrangerat gemensamma konferenser på Sättra Bruk för de regionala kontaktpersonerna från landets alla regioner.

Resultat

Höstens dagar på Sättra Bruk hade temat ”Familjecentralens roller i arbetet med nyanlända och annat integrationsarbete”. Det gav utrymme för inspirerande erfarenhetsutbyte kring hur de många nyanlända som kommit 2015 kunnat dra nytta av familjecentralen som plattform under den första tiden. Dagarna innehöll både föreläsningsdelar som exempelvis familjecentralers uppgång och fall och regionala strategier för att främja etablering av fler familjecentraler och presentationer från verksamheternas ”guldägg”. Dagarna uppskattades av de 30 regionala kontaktpersonerna som betonade att de blivit påfyllda, inspirerade och beskrev att de kände delaktighet i att det var många som strävade åt samma håll vid landets familjecentraler. Att vara på Sättra Bruk gav dessutom en livgivande inramning, påpekades av många. Temat gav några regionala kontaktpersoner inspiration till ett breddat erfarenhetsutbyte, familjecentralen som plattform för integration är ett seminarium som finns med i programmet till Barnrättsdagarna 2017. Till Barnrättstorget 2017 i Almedalen kommer FFFF att finnas med för första gången.

11. Barnhusets deltagande i styrelser, utredningar, nätverk och referensgrupper

11.1 Stiftelsen Karin och Ernst August Bångs Minne

Barnhuset har en plats som ledamot i styrelsen för Stiftelsen Karin och Ernst August Bångs Minne. Stiftelsen har som ändamål att varje år dela ut bidrag till föreningar och organisationer med social inriktning som främst stödjer social utveckling och fostran av barn och unga upp till 18 år. Cecilia Sjölander valdes in som ny ledamot i september månad 2015.

11.2 Centraförbundet för socialt arbete, CSA

Barnhuset är ledamot i styrelsen för Centraförbundet för socialt arbete. Cecilia Sjölander valdes in som ledamot och Åsa Lundström Mattsson som suppleant i maj månad 2015.

11.3 Barnrättsdelegationen

Barnhuset är ledamot i styrelsen för Barnrättsdelegationen. Anne Marie Brodén valdes in som ledamot och Cecilia Sjölander som suppleant i maj månad 2016.

11.4 Barnafrid

I juni 2015 beslutade regeringen att tilldela Linköpings universitet ett uppdrag att samla och sprida kunskap om våld och andra övergrepp mot barn som värd för ett nationellt kunskapscentrum, Barnafrid.

Barnhuset medverkande i konstituerande styrelse för Barnafrid under 2016. Cecilia Sjölander valdes in som ledamot i styrelsen för Barnafrid i november månad 2016.

Barnhuset var med vid invigningen av Barnafrid och var moderator för panelsamtalet med barnminister Åsa Regnér, professor Carl Göran Svedin, Professor Staffan Jansson, Generaldirektör Annika Öqvist och docent Carolina Överlien.

11.5 Socialstyrelsen

Barnhuset, Åsa Lundström Mattsson har deltagit i Socialstyrelsens samrådsmöte om regeringsuppdraget att ta fram ett kunskapsstöd för samtal med barn, förstudien.

Barnhuset, Åsa Lundström Mattsson har deltagit i Socialstyrelsens samrådsgrupp om regeringsuppdraget att utveckla ett kunskapsstöd till hälso- och sjukvården och tandvården gällande bedömningar av barns mognad.

11.6 Socialdepartementet

Barnhuset har deltagit i Socialdepartementets barnrättsdialog som statssekreterare Pernilla Baralt bjudit in till i syfte att föra en dialog med organisationer och statliga verksamheter för att stärka barns rättigheter.

11.7 Handikappförbunden, HSO

Barnhuset, Åsa Landberg, har deltagit i referensgrupp för Handikappförbundets projekt Det utsagda – mellan barn och förälder.

11.8 Nordisk förening mot barnmisshandel och omsorgssvikt, NFBO

Barnhuset, Åsa Landberg, har samverkat med Nordisk förening mot barnmiss-

handel och omsorgssvikt, NFBO, i planering och genomförande av en tredagarskonferens i Stockholm i maj 2016.

11.9 Nationell samverkan för psykisk hälsa, NSPH

Barnhuset, Monica Achà Sonesson och Åsa Lundström Mattsson har deltagit i referensgrupp att växa och må bra. NSPH har drivit ett projekt med fyra team inom skola, socialtjänst och psykiatri som de genomfört tillsammans med unga elever/patienter/klienter och deras anhöriga.

12. Remissyttranden

Barnhuset har under 2016 lämnat följande remissyttrande;

1. Barnkonventionen blir svensk lag
SOU 2016:19
2. Översyn av straffbestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte. DS 2015:49
3. Ett stärkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, m.m. SOU 2016:42
4. En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle-
Myndigheten för delaktighets förslag på struktur för genomförande, uppföljning och inriktning inom funktionshinderområdet
2016/04598/FST

Stiftelsen Allmänna Barnhuset
Linnégatan 89 C
115 23 Stockholm

Org.nr: 802000-1072

Tel: +46 8 679 60 78

Fax: +46 8 611 38 41

info@allmannabarnhuset.se

www.allmannabarnhuset.se